

LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA
2018. GADA
PUBLISKAIS PĀRSKATS

Rīga 2019

Satura rādītājs

1. Pamatinformācija	3
1.1. Latvijas Nacionālā arhīva juridiskais statuss	3
1.2. LNA darbības mērķis un funkcijas	3
1.3. Ārējo normatīvo aktu izstrāde.....	4
2. LNA darbības rezultāti un sniegtie publiskie pakalpojumi.....	6
2.1. Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības uzraudzība un kontrole.....	6
2.2. Dokumentu pieejamība	9
2.3. Lasītavu pakalpojumi.....	10
2.4. Pieprasījumu izpilde.....	10
2.5. Dokumentu popularizēšana un komunikācija ar sabiedrību	11
2.6. Dokumentu saglabāšana.....	20
2.7. Dalība zinātniskajās konferencēs.....	22
2.8. Projekti.....	23
3. Starptautiskā sadarbība	24
4. Sadarbība ar nevalstisko sektoru.....	26
5. Personāls	26
6. Finanšu resursi	28
7. LNA darbības prioritātes 2019.gadam.....	28

1. Pamatinformācija

1.1. Latvijas Nacionālā arhīva juridiskais statuss

Latvijas Nacionālais arhīvs (turpmāk- LNA) ir kultūras ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.

LNA sastāvā ir funkcionālās un teritoriālās struktūrvienības, kuru darbība aptver visu Latvijas teritoriju.

LNA uzdevumu izpildi veica šādas struktūrvienības:

- Personāla vadības nodaļa;
- Finanšu analīzes un pārskatu nodaļa;
- Attīstības plānošanas nodaļa;
- Izziņu un dokumentu izmantošanas nodaļa;
- Informācijas tehnoloģiju nodaļa;
- Tehniskā nodrošinājuma nodaļa;
- Arhīvu inspekcija;
- Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības departaments (IDAPD);
- Dokumentu preventīvās saglabāšanas departaments (DPSD);
- Latvijas Valsts vēstures arhīvs (LVVA);
- Latvijas Valsts arhīvs (LVA);
- Latvijas Valsts Kinofotofonodokumentu arhīvs (LVKFFDA);
- Personāla dokumentu valsts arhīvs (PDVA);
- Latvijas Nacionālā arhīva bibliotēka
- Alūksnes zonālais valsts arhīvs (Alūksnes ZVA);
- Cēsu zonālais valsts arhīvs (Cēsu ZVA);
- Daugavpils zonālais valsts arhīvs (Daugavpils ZVA);
- Jēkabpils zonālais valsts arhīvs (Jēkabpils ZVA);
- Jelgavas zonālais valsts arhīvs (Jelgavas ZVA);
- Liepājas zonālais valsts arhīvs (Liepājas ZVA);
- Rēzeknes zonālais valsts arhīvs (Rēzeknes ZVA);
- Siguldas zonālais valsts arhīvs (Siguldas ZVA);
- Tukuma zonālais valsts arhīvs (Tukuma ZVA);
- Valmieras zonālais valsts arhīvs (Valmieras ZVA);
- Ventspils zonālais valsts arhīvs (Ventspils ZVA).

1.2. LNA darbības mērķis un funkcijas

LNA darbības virsmērķis ir sekmēt sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu, valsts un pašvaldību institūciju operatīvu darbību, uz zināšanām balstītu industriju attīstību, mērķtiecīgi uzkrājot un saglabājot nacionālo dokumentāro mantojumu (turpmāk – NDM) un nodrošinot tā pieejamību un izmantošanu visas sabiedrības interesēs.

LNA funkcijas

1. Uzkrāt Latvijā un ārpus Latvijas radītus dokumentus ar arhīvisko vērtību.
2. Nodrošināt LNA glabāto dokumentu pieejamību, veicot to izvērtēšanu, aprakstīšanu un uzziņu sistēmu veidošanu.
3. Pieņemt glabāšanā un saglabāt LNA uzkrātos dokumentus ar arhīvisko vērtību, veidot nodrošinājuma kopiju un izmantošanas kopiju fondu.

4. Nodrošināt arhīva dokumentu pieejamību un izmantošanu, popularizēšanu un sabiedrības informēšanu, izsniegt arhīva izziņas, apliecinātas dokumentu kopijas, izrakstus un norakstus.

5. Izvērtēt dokumentus Arhīvu likumā noteiktajā kārtībā.

6. Uzraudzīt dokumentu pārvaldības kārtības ievērošanu institūcijās un -Arhīvu likumā noteiktajos gadījumos - akreditētos privātos arhīvos, sniedzot metodisko palīdzību dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.

7. Veikt pārbaudes institūcijās dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā un - Arhīvu likumā noteiktajos gadījumos - akreditētos privātos arhīvos dokumentu pārvaldības un NDM saglabāšanas, pieejamības un izmantošanas jautājumos, izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas un uzlikt administratīvos sodus.

8. Akreditēt privātus arhīvus.

9. Veikt pētījumus un metodisko darbu dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.

10. Izsniegt rakstveida licences to LNA uzkrāto dokumentu izmantošanai, kuru autortiesības vai blakustiesības pieder valstij.

11. Izveidot un uzturēt nepieciešamās informācijas sistēmas LNA funkciju veikšanai.

LNA galvenie uzdevumi 2018. gadam bija šādi:

1. nodrošināt NDM pieejamību digitālajā vidē, uzlabot un attīstīt arhīva e-pakalpojumus, sekmēt to izmantošanu;
2. veikt kinodokumentu digitalizāciju īstenojot ERAF projekta "Kultūras mantojuma satura digitalizācija (1.kārta)";
3. nodrošināt elektronisko dokumentu pieņemšanu valsts glabāšanā;
4. nodrošināt pilnīgu pāreju uz elektronisko dokumentu apriti, izņemot normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus;
5. nodrošināt Eiropas Savienības regulas 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) prasību ieviešanu arhīvu jomā.

1.3. Ārējo normatīvo aktu izstrāde

2018.gadā LNA turpināts darbs pie likumprojekta „Grozījumi Arhīvu likumā”, paredzot atbilstoši Administratīvās atbildības likumam, kas stāsies spēkā 2020.gada 1.janvārī, iekļaut normas par administratīvo atbildību par dokumentu un arhīvu pārvaldības noteikumu pārkāpumiem un dokumentu izmantošanas pārkāpumiem arhīvu lasītavās un Latvijas Nacionālā arhīva kompetenci administratīvo pārkāpuma lietu izskatīšanā. Likumprojekts izstrādāts, pamatojoties uz Ministru kabineta 2016.gada 13.decembra sēdes protokollēmuma (prot. Nr.68 67.§) „Informatīvais ziņojums „Nozaru administratīvo pārkāpumu kodifikācijas ieviešanas sistēmas īstenošana” 3.1.punktā noteikto uzdevumu atbildīgajām ministrijām (institūcijām) līdz 2017.gada 1.martam pieteikt izsludināšanai Valsts sekretāru sanāsmē likumprojektus, kas izstrādāti atbilstoši Ministru kabineta 2014.gada 22.aprīļa sēdes protokollēmuma (prot. Nr.24 26.§) „Informatīvais ziņojums „Nozaru administratīvo pārkāpumu kodifikācijas ieviešanas sistēma”” 2.punktā noteiktajam uzdevumam.

2018.gadā LNA izstrādāts likumprojekts „Grozījumi Arhīvu likumā”, kas paredz saskaņot nacionālo normatīvo aktu līmenī prasības par fizisko personu datu apstrādi nacionālā dokumentārā mantojuma dokumentos atbilstoši Vispārīgās datu aizsardzības regulas un Fizisko personu datu apstrādes likuma prasībām, līdzsvarojot sabiedrības intereses izmantot nacionālā dokumentārā mantojuma dokumentus ar datu subjekta tiesībām uz datu aizsardzību. Tas izstrādāts, pamatojoties uz Ministru kabineta 2018.gada 6.marta sēdes protokollēmuma (prot. Nr.14 40.§) „Likumprojekts „Personu datu apstrādes likums”” 4.punktā noteikto uzdevumu ministrijām līdz 2018.gada 1.decembrim izvērtēt, vai attiecīgās nozares normatīvie akti, kas paredz fizisko personu datu apstrādi, atbilst Eiropas Parlamenta un Padomes 2016.gada 27.aprīļa regulas (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) prasībām, un, ja nepieciešams, izstrādāt normatīvo aktu projektus un iesniegt tos noteiktā kārtībā Valsts kancelejā.

2018.gadā izstrādāti Ministru kabineta 2018.gada 13.novembra noteikumi Nr.690 „Noteikumi par personas darba vai dienesta gaitu un izglītību apliecinājošiem dokumentiem, kuriem ir arhīviska vērtība, un to glabāšanas termiņiem” (pieņemti 13.11.2018., stājās spēkā 16.11.2018.), kas nosaka personas darba vai dienesta gaitu apliecinājošus dokumentus, kā arī izglītojamās personas, tai skaitā studējošā, lietā esošos dokumentus, kuriem ir arhīviska vērtība, un to glabāšanas termiņus.

2018.gadā izstrādāti grozījumi Ministru kabineta 2012. gada 6. novembra noteikumos Nr.747 „Latvijas Nacionālā arhīva darbības noteikumi” (pieņemti 11.12.2018., stājās spēkā 20.12.2018.), kas nosaka kārtību, kādā nodrošināma piekļuve Latvijas Nacionālā arhīva (turpmāk – Arhīvs) tīmekļvietnē publicētajiem LPSR Valsts drošības komitejas (turpmāk – VDK) dokumentiem un netieši ar VDK saistītiem dokumentiem.

Sniegti atzinumi par citu institūciju sagatavotajiem normatīvajiem aktiem:

- par Ministru kabineta noteikumu projektu „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība” (MK 2018.gada 4.septembra noteikumi Nr.558);
- Par Ministru kabineta noteikumu projektu „Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas pieprasīšanas un izsniegšanas kārtība” (VSS-793);
- par Ministru kabineta noteikumu projektu „Grozījumi Ministru kabineta 2016. gada 14. jūnija noteikumos Nr. 374 “Valsts informācijas sistēmu savienotāja noteikumi”” (VSS-969; TA-2709);
- par Ministru kabineta noteikumu projektu „Bijušās LPSR Valsts drošības komitejas dokumentu publiskās pieejamības noteikumi” (VSS-978);
- par likumprojektu „Tiesībaizsardzības nolūkos apstrādājamo personas datu likums”;
- par likumprojektu „Personas datu apstrādes likums”;
- par likumprojektu „Grozījumi likumā „Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu”” (pieņemti 04.10.2018., stājās spēkā 17.10.2018.)

2. LNA darbības rezultāti un sniegtie publiskie pakalpojumi

LNA darbības rezultāti un to rezultatīvie rādītāji:

1. tabula

Politikas rezultāti	Rādītāji	Izpilde
Apmierināta sabiedrības prasība pēc kvalitatīviem valsts arhīvu pakalpojumiem un to pieejamība sabiedrībai	Sabiedrības apmierinātības līmenis ar LNA sniegtajiem pakalpojumiem	93%
	Apmeklējumu skaits	20.2 tūkst.
	Izmantoto glabājamo vienību skaits	125.6 tūkst.
Darbības rezultāti		
Sabiedrībai pieejamais kultūras mantojums	LNA glabājamo vienību skaita pieaugums	175 tūkst.
	LNA uzraudzībā esošo institūciju skaits	3.8 tūkst.
	Restaurēto kultūras mantojuma vienību skaits LNA	4.4 tūkst.
	Izsniegto izziņu skaits	18 tūkst.

2.1. Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības uzraudzība un kontrole

Pārskata periodā LNA uzskaitē bija 3.8 tūkst. valsts institūcijas un to teritoriālās struktūrvienības, pašvaldības un to institūcijas, kapitālsabiedrības un nevalstiskās organizācijas.

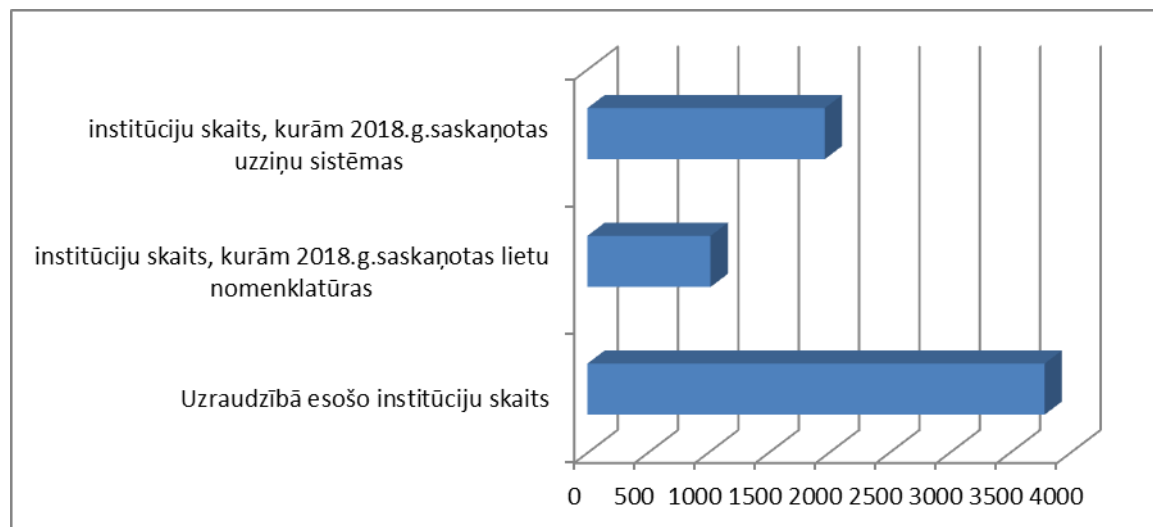
Lai nodrošinātu NDM papildināšanu, tika veikta institūciju dokumentu izvērtēšana, lietu nomenklatūru saskaņošana, uzraudzīta un vadīta dokumentu aprakstīšana, sniegta metodiskā palīdzība dokumentu un arhīvu pārvaldībā.

Pārskata gadā sniegta 9.2 tūkst. konsultācijas institūcijām par dokumentu aprakstīšanas jautājumiem, par lietu nomenklatūru sastādīšanu un dokumentu glabāšanas termiņu noteikšanu un dokumentu izvērtēšanu, novadīti 16 semināri par Arhīva likumā un Ministru kabineta 06.11.2012. noteikumos Nr.748 „Dokumentu un arhīvu pārvaldības noteikumi” noteikto normu skaidrojumiem, par institūciju arhīva pasēs sastādīšanu un citiem aktuāliem jautājumiem institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldībā.

Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības uzraudzības darbu joprojām ietekmēja reformas valsts pārvaldē, institūciju reorganizēšana, likvidācija, apvienošana, kā rezultātā mainījās arhīva uzraugāmo institūciju skaits. No kopējā institūciju un profesionālo darbību veicošo fizisko personu skaita, kuras dokumentus nodevušas pastāvīgā valsts glabāšanā valsts arhīvā, 48.7% bija likvidētās, reorganizētās valsts un pašvaldību institūcijas un likvidētie privāto tiesību subjekti.

Institūciju iesniegto dokumentu klasifikācijas shēmu, glabāšanas termiņu sarakstu, lietu nomenklatūru un arhīva uzziņu sistēmu saskaņošanai, dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumu risināšanai LNA darbojas Dokumentu un arhīvu pārvaldības ekspertu komisija ar apakškomisijām LNA struktūrvienībās – valsts arhīvos, zonālajos valsts arhīvos un Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības departamentā. 2018.gadā notikušas 13 LNA Dokumentu un arhīvu pārvaldības ekspertu komisijas sēdes un 186

apakškomisiju sēdes. Sēdēs tika izskatītas institūciju lietu nomenklatūras un atsevišķu dokumentu grupu glabāšanas termiņu jautājumi, dokumentu uzskaites saraksti un akti par dokumentu atlasī iznīcināšanai utml.

1.att.Institūciju dokumentu saskaņošana

Kopumā saskaņotas 1021 institūciju (26.9% no uzskaitē esošajām) lietu nomenklatūras, 1967 institūciju (51.9% no uzskaitē esošajām) uzziņu sistēmas. Darbs noritēja atbilstoši 2018.gada plānam.

Viena no 2018.gada prioritātēm dokumentu un arhīvu pārvaldībā bija institūciju informācijas sistēmās esošo elektronisko datu un dokumentu izvērtēšana. Izvērtētas Labklājības nozares valsts informācijas sistēmas. Pieņemts glabāšanā:

- Valsts informācijas sistēmu reģistrs,
- Tiešās pārvaldes iestāžu informācijas sistēma,
- Pašvaldību valsts informācijas sistēma,
- Likvidējamās Trasta komercbankas informācijas sistēmas.

LNA struktūrvienību Dokumentu un arhīvu pārvaldības ekspertu apakškomisijās apstiprināti 1967 institūcijas uzskaites saraksti, institūcijās nodošanai valsts arhīvos sagatavoti 311.2 tūkst. glabājamo vienību, akceptēta 2 milj. 866.3 tūkst. glabājamo vienību, kurām beidzies glabāšanas termiņš, iznīcināšana.

Institūciju un privāto tiesību juridisko personu arhīva dokumentu sagatavošana glabāšanai

Viens no LNA sniegtajiem maksas pakalpojumiem ir institūcijas un privātās juridiskās personas arhīva dokumentu sagatavošana glabāšanai, kas ietver to izvērtēšanu, sakārtošanu, aprakstīšanu un citas darbības saskaņā ar līgumu pēc nepieciešamības. Šo pakalpojumu LNA sniedza galvenokārt valsts un pašvaldību institūcijām, tai skaitā arī likvidācijas un reorganizācijas procesā esošajām, kam atbilstoši Arhīvu likuma 7.pantam dokumenti jānodod glabāšanai LNA. 2018.gadā šis pakalpojums sniegts 368 institūcijām.

Dokumentu pieņemšana valsts glabāšanā

LNA 2018.gadā atbilstoši plānotajam arhīva glabāšanā pieņēma:

- līdz 2003.gadam radītās pastāvīgi glabājamās lietas no institūcijām, kurās LNA uzrauga dokumentu pārvaldības kārtības ievērošanu;

- likvidēto privāto tiesību juridisko personu pastāvīgi un ilgstoši glabājamās lietas (par maksu).

Pastāvīgā valsts glabāšanā LNA pieņemti teksta dokumenti, kā arī kino, video, foto un skaņas dokumenti dažādās vidēs un nesējos.

Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības kārtības pārbaudes

Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības kārtības nodrošināšanas pārbaudes prioritāri tika veiktas institūcijās, kurās ilgstoši nav veikta dokumentu glabāšanas termiņu saskaņošana ar LNA un kurās ir ilgstoša atpalcība pastāvīgi un ilgstoši glabājamo dokumentu sakārtošanā, kā arī tiesu iestādēs un būvniecības procesus uzraugošajās institūcijās. Tika veiktas arī tematiskās pārbaudes institūcijās, par kurām LNA saņemti fizisko vai juridisko personu iesniegumi (sūdzības) par iespējamiem dokumentu un arhīva pārvaldības kārtības pārkāpumiem, kā arī ārkārtas gadījumos pēc LNA vadības norādījumiem, kā arī kontroles pārbaudes gadījumos, kad nav savlaicīgi veikta Arhīvu inspekcijas norādījumu izpilde un nav pagarināts to izpildes termiņš.

2018.gadā Arhīvu inspekcija veica 459 pārbaudes, tai skaitā 439 pārbaudes par dokumentu un arhīvu pārvaldības kārtības nodrošināšanu un 7 norādījumu izpildes pārbaudes un 13 tematiskās pārbaudes. No pārbaudītajām institūcijām normatīvajos aktos noteiktās dokumentu un arhīva pārvaldības prasības pilnībā bija ievērotas 25 (5.7 %) institūcijās.

2018.gadā Arhīvu inspekcija uzsāka 27 administratīvā pārkāpuma lietvedības par dokumentu un arhīva pārvaldības kārtības pārkāpumiem institūcijās. Administratīvā pārkāpuma lietvedības ierosinātas par arhīviski vērtīgu dokumentu nozaudēšanu un par dokumentu iznīcināšanu bez saskaņošanas ar LNA. Par minētajiem pārkāpumiem 15 personas sauktas pie administratīvās atbildības, piemērojot nodarījumiem atbilstošus administratīvos sodus (5 naudas sodi un 10 brīdinājumi), 9 lietvedības izbeigtas (pārkāpums atzīts par maznozīmīgu), 6 lietvedības tiek turpinātas.

Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldībā biežāk konstatētās neatbilstības normatīvo aktu prasībām:

- nav noteikta dokumentu un arhīva pārvaldības kārtība, nav norīkoti par dokumentu un arhīvu pārvaldību atbildīgie darbinieki;
- netiek veikta darbinieku rīcībā esošo dokumentu nodošana - pieņemšana mainoties institūcijas personālam;
- netiek veiktas lietu esības pārbaudes normatīvajos aktos noteiktajos termiņos un gadījumos;
- netiek ievērots periodiskums dokumentu klasifikācijas shēmu, dokumentu glabāšanas termiņu un uzziņu sistēmu saskaņošanā ar LNA
- nozaudēti arhīviski vērtīgi dokumenti.

Minētās problēmas institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldībā var kļūt par cēloni arhīviski vērtīgu dokumentu zudumiem vai to prettiesiskai iznīcināšanai bez saskaņošanas ar LNA, tāpēc pārbaūžu gaitā atklāto trūkumu novēršanai institūcijām tika izvirzīti konkrēti priekšlikumi un to izpildes termiņi, regulāri tika pārbaudīta izvirzīto norādījumu izpilde.

2018.gadā Arhīvu inspekcija izskatīja 2 iesniegumus (sūdzības): par iespējamiem normatīvo aktu pārkāpumiem institūcijā, par privāto dokumentu glabāšanu, par padomju laika personāla dokumentu atrašanās vietu.

2.2. Dokumentu pieejamība

Arhīvu likums nosaka, ka viena no LNA funkcijām ir nodrošināt glabāto dokumentu pieejamību, veicot to izvērtēšanu, aprakstīšanu un uzziņu sistēmu veidošanu.

Dokumentu aprakstīšana

Lai nodrošinātu LNA esošo dokumentu pilnvērtīgu izmantošanu un samazinātu to dokumentu skaitu, kuriem vēl nav izveidota uzziņu sistēma, 2018.gadā aktīvi veikta dokumentu aprakstīšana LNA zonālajos valsts arhīvos (Jelgavas ZVA, Siguldas ZVA, Tukuma ZVA, Valmieras ZVA, Ventspils ZVA), LVKFFDA, LVVA, LVA un PDVA. Aprakstīšanas rezultātā sabiedrībai papildus kļuva pieejami 18 tūkst. glabājamo vienību.

Tika veikta likvidēto privāto tiesību juridisko personu un no institūcijām pieņemto īslaicīgi glabājamo dokumentu, kuriem beidzies glabāšanas termiņš, atlase un sagatavošana iznīcināšanai, atbrīvojot plauktus pastāvīgi glabājamo dokumentu pieņemšanai.

2018.gadā tika veikta jaunpieņemto dokumentu atkārtota izvērtēšana 759 fondiem atlasot iznīcināšanai 6 907 glabājamo vienību.

2018.gadā LVVA turpināta Latvijas Republikas sūtniecības Londonā arhīva dokumentu aprakstīšanā, ārpus plāna veikts darbs ar neaprakstītajiem Rendas evaņģēliski luteriskās draudzes materiāliem, kas 2018. gada janvārī neuzskaitītā un nesakārtotā veidā saņemts no Kuldīgas novada muzeja.

Uzziņu sistēmu pilnveidošana

Līdztekus arhīva dokumentu aprakstu veidošanai, valsts arhīvi iespēju robežās nodarbojas arī ar esošo arhīva uzziņu sistēmas elementu pilnveidošanu un pārstrādi, apraksta vienību katalogizāciju un elektronisku meklēšanas līdzekļu (reģistru, datubāzu u.c.) izveidi.

Pārskata periodā LNA turpināta VVAIS migrēto datu pārbaude - arhīva fondu nosaukumu, apjomu, datējumu, atslēgas vārdu un meklēšanas līdzekļu precizēšana, uzskaites sarakstu veidošana, glabājamo vienību ģenerēšana, glabātavu datu precizēšana, kā arī pēdējos gados pieņemto arhīva fondu ievadīšana VVAIS un fondu aprakstu izveide. Turpināta datu bāzes par Latvijas pilsoņiem, kas 2.pasaules kara rezultātā nonākuši emigrācijā, veidošana. Šos darbus plānots pabeigt 2019.gadā.

Arhīvu pieejamība digitālā vidē

Pieaugot sabiedrības pieprasījumam pēc mūsdienīgiem arhīvu meklēšanas līdzekļiem, arhīvi arvien vairāk pievēršas arhīva dokumentu un to aprakstu digitalizācijai, datubāzu un elektronisku reģistru veidošanai.

Centrālajā fondu reģistrā LNA mājas lapā ir nodrošināta informācijas meklēšana par visiem LNA glabāšanā esošajiem fondiem.

No 2018. gada 20. decembra ir pieejama tīmekļa vietne, kurā, saskaņā ar likumu „Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu”, ir publicēti LPSR VDK un ar tās darbību saistītie dokumenti, vietni no 20.decembra 2018.gada līdz gada beigām apmeklēja 191,2 tūkst. reizes. 2018. gadā "Radurakstos" reģistrēti 264.8 tūkst. vietnes apmeklējumi no 128 valstu interesentiem un vietnes "Redzi, dzirdi Latviju" reģistrēti 63,4 tūkst. vietnes apmeklējumi. Ar „Radurakstu” lietotājiem nodrošināta atgriezeniskā saikne – sagatavotas

atbildes uz 340 vietnē ievietotiem jautājumiem un ziņojumiem.

2.3. Lasītavu pakalpojumi

LNA lasītavās ir aprīkotas 180 darbavietas. Ikvienai personai ir pieejamas arhīva darbinieku bezmaksas konsultācijas, informācija no datu bāzēm, arhīva dokumentu uzziņu sistēma, dokumentu oriģināli vai tos aizstājošas kopijas, LNA izdevumi un uzziņu krājumi. LNA lasītavās arhīvs piedāvā visiem vietnes www.redzidzirdilatviju.lv lietotājiem brīvu pieeju LVKFFDA audiovizuālo dokumentu, fotodokumentu un skaņas dokumentu datubāzu informācijai. Jebkuram lietotājam ir iespēja meklēt sev interesējošo informāciju vietnē, atlasīt interesējošos dokumentus un veidot sarakstus, kā arī veidot īpašas dokumentu izlases, kas atbilst katra lietotāja vēlmēm un mērķiem un ikviens interesents var pasūtīt arhīva dokumentu kopijas, izmantojot Latvijas Nacionālā arhīva e-pakalpojumus.

LNA lasītavu pakalpojumus 2018. gadā izmantoja 2 223 personas, kuras lasītavas apmeklēja 12.5 tūkst. reizes. Joprojām saglabājās ārvalstu pētnieku (gandrīz 11.4% no kopējā skaita) no ASV, Igaunijas, Krievijas Federācijas, Lielbritānijas, Lietuvas, Polijas, Somijas, Vācijas, Zviedrijas interese par LNA uzkrātajiem dokumentiem, apliecinot to nozīmi starptautiskajos pētījumos.

Personām izmantošanai lasītavās izsniegti 125.6 tūkst. glabājamo vienību. Izsniegšana lasītavās tika nodrošināta vidēji stundas laikā. Izņēmums bija LVVA lasītavas, kur nepieciešamas līdz trim dienām, lai glabājamās vienības sagatavotu izsniegšanai.

LNA bibliotēkā 2018.gadā reģistrēti 104 lasītāji, kuri kopumā bibliotēku apmeklēja 233 reizes. Bibliotēkā sniegtas 67 tematiskās un bibliogrāfiskās uzziņas, gada laikā no krājuma tika izsniegta 1058 vienības (grāmatas, metodiskie izdevumi). Bibliotēkā novadītas 2 ekskursijas un 2 pasākumi. .

2.4.Pieprasījumu izpilde

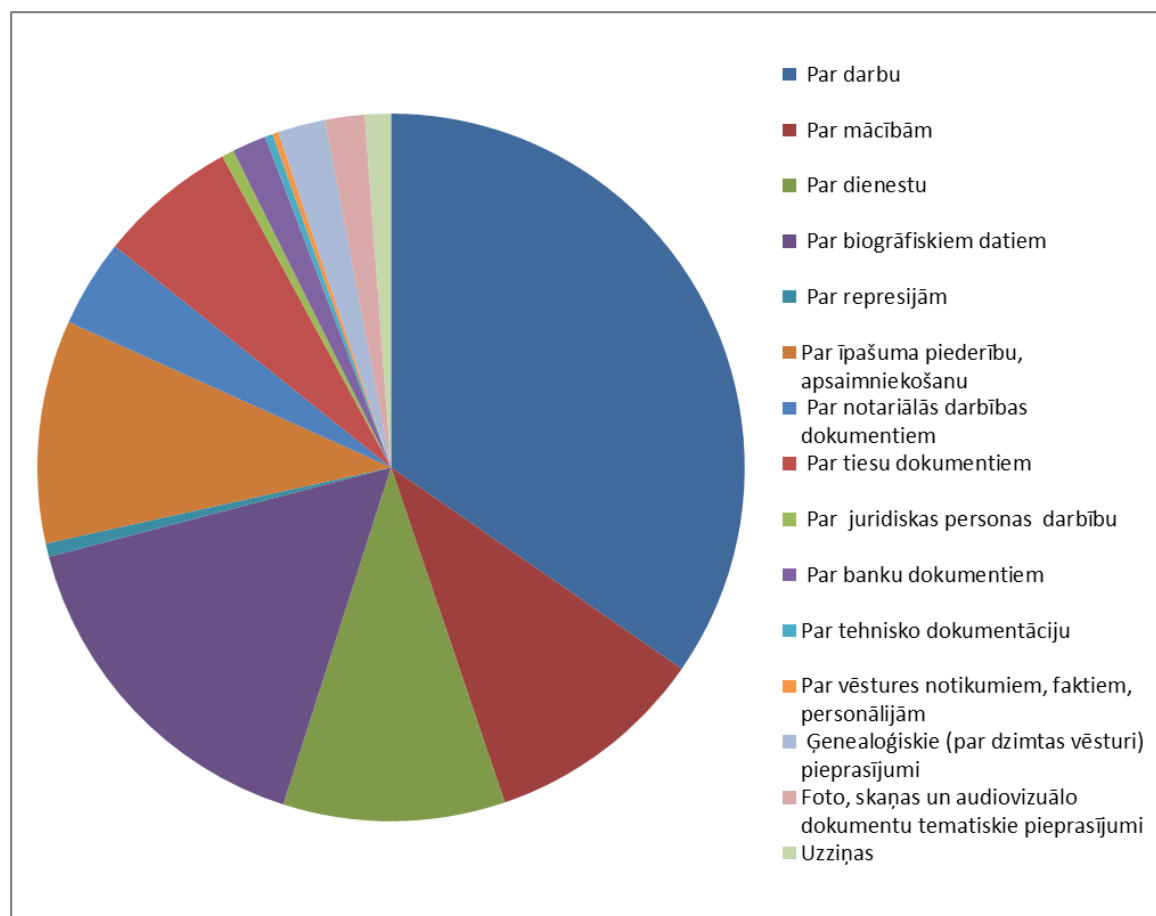
LNA struktūrvienībās 2018.gadā ir saņemti 18.2 tūkst. personu un institūciju pieprasījumi, kas atbilst gadā plānotajam apjomam. 33.3% pieprasījumu saņemts elektroniski. 3.1% pieprasījumu nosūtīti izpildei citām institūcijām. Kopumā sagatavotas 18 tūkst. arhīva izziņas, dokumentu izraksti un kopijas, salīdzinot ar 2017.gadu, izziņu skaits ir palielinājies par 1%. Tika sniegtas vairāk kā 11.8 tūkst. bezmaksas uzziņas dokumentu izmantošanas un pieejamības jautājumos, tai skaitā, atbildot uz LNA mājas lapas vietnē un e-pastos uzdotajiem jautājumiem.

Lielākā daļa (78.6%) arhīva izziņu sagatavotas, lai nodrošinātu personām sociālo un tiesisko jautājumu risināšanu. Tās ir izziņas par darba stāžu, atalgojumu, dienestu, mācībām, īpašumu piederību, represijām, civilstāvokli, radniecību un citiem biogrāfiskiem datiem. PDVA, kur glabājas Rīgas un Jūrmalas pilsētu institūciju personālsastāva dokumenti, sagatavots lielākais šo izziņu skaits (18.4%). Starp zonālajiem valsts arhīviem ievērojams ir Daugavpils ZVA devums – 9% no izziņu kopskaita.

Izskatītās 833 tematiskās uzziņas plašā jautājumu spektrā, tai skaitā izsniegtās 244 ģenealoģiskās izziņas un atbildes, kuras pārsvarā sagatavotas LVVA.

3 tūkst. izziņas (17.1% no kopskaita) sagatavotas pēc ārvalstu institūciju un personu pieprasījumiem. Lielākā daļa šo pieprasījumu ir no Krievijas Federācijas, Izraēlas, Amerikas, Ukrainas un Vācijas iedzīvotājiem, kas padomju okupācijas laikā

strādāja Latvijā.

2.att.Saņemto pieprasījumu skaits

Gandrīz 8.2% izziņu bija ar negatīvu rezultātu, galvenokārt tāpēc, ka nav saglabājušies vai LNA nav nodoti padomju perioda iestāžu personāla dokumenti vai arī personas nevar norādīt pamatdatus informācijas meklēšanai arhīvos.

2018.gadā nav apmaksāti un izņemti 6% no sagatavotajām arhīva izziņām. Lielu daļu no tām ir pieprasījušas maznodrošinātas personas un personas no valstīm, kurās līdzīgs arhīvu pakalpojums ir bez maksas.

2.5. Dokumentu popularizēšana un komunikācija ar sabiedrību

Dokumentu publikācijas

Gatavojoties Latvijas valsts simtgadei, 2018. gadā pieauga sabiedrības interese par mūsu valsti un kaimiņvalstu vēsturi, tika īstenoti daudzi ar to saistīti projekti, kuros tika izmantoti LNA dokumenti.

Kopš 1993. gada iznāk žurnāls „Latvijas arhīvi”, katru gadu tiek izdoti četri žurnāla numuri. Pārskata periodā iznākuši, „Latvijas Arhīvi” 2017 – 3 /4 un 2018- 1 /2. Izdevums ir vienīgais, kas veltīts sabiedrības informēšanai par dokumentārā mantojuma papildināšanu un jaunumiem arhīvu veidošanas, saglabāšanas un izmantošanas jautājumos, žurnāls sniedz ieskatu arhīvu attīstības un dokumentu komplektācijas vēsturē.

"Latvijas Arhīvi" publicē zinātniskus rakstus par arhīvzinātņi un arhīvu darba pieredzi, par Latvijas vēstures dažādiem jautājumiem, kas tapuši vēstures avotu (īpaši arhīvu dokumentu) pētniecības rezultātā, kā arī zinātniski sagatavotas vēstures avotu publikācijas. Tajā tiek iekļauta jaunākā informācija par svarīgākajām norisēm Latvijas valsts arhīvu dzīvē, jaunākajām grāmatām, raksti par Latvijas arhīvu attīstībā un vēstures zinātnē nozīmīgām personībām, Latvijas valsts arhīvu dzīves hronika.

Žurnāla „Latvijas Arhīvi” zinātnisko rakstu sadaļa „Vēsture” ir iekļauta vispārātzīto recenzējamo zinātnisko izdevumu sarakstā. Tas ir pieejams Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, Latvijas Universitātes Akadēmiskajā bibliotēkā, Latvijas Nacionālā arhīva bibliotēkā, Latvijas Universitātes Zinātniskajā bibliotēkā, Latvijas Kultūras akadēmijas bibliotēkā, Rīgas Centrālajā bibliotēkā, Daugavpils Universitātes bibliotēkā u.c., kā arī kaimiņvalstu – Igaunijas, Krievijas, Lietuvas, Somijas, Vācijas – arhīvu zinātniskajās bibliotēkās.

Zinātniskajiem rakstiem latviešu valodā pievienots kopsavilkums angļu vai vācu valodā, bet zinātniskajiem rakstiem svešvalodās valodās – kopsavilkums latviešu valodā. Rakstu autori ir Latvijas un ārvalstu arhīvistu un zinātniskie darbinieki, Latvijas un ārzemju augstskolu mācību spēki, zinātniskās pētniecības iestāžu un muzeju zinātniskie darbinieki.

Par tradīciju ir kļuvusi arhīvos uzkrāto dokumentu krājumu sagatavošana, kuri veltīti nozīmīgu vēstures notikumu gadadienām.

LVVA sērijā "Vēstures avoti" 2018. gadā turpināja sagatavot dokumentu krājumu "Latvijas Neatkarības karš, 1918–1920" un uzsāka publikācijas sagatavošanu – gleznotāja J. Dēringa dienasgrāmatu izvilcumi –ceļojumu apraksti par Vidzemi un Kurzemi 19. gs. 2. pusē.

2018. gadā LVVA notika izdevuma „Palīglīdzeklis Latvijas arhīvu un bibliotēku 16. gadsimta – 20. gadsimta sākuma vācu rokrakstu paleogrāfijā / Hilfsmittel zur Paläographie deutscher Handschriften vom 16. Jahrhundert bis zum Beginn des 20. Jahrhunderts in Archiven und Bibliotheken Lettlands” atvēršana.

Publikācijā iekļauti Latvijas Valsts vēstures arhīva, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas un Herdera institūta Marburgā dokumenti, kas atspoguļo plašu Baltijas jauno laiku politiskās, ekonomiskās un kultūras vēstures jautājumu loku.

Grāmatā publicēti 48 dažāda veida dokumenti vai to fragmenti vācu valodā. Izdevumā iekļauts katras dokumenta lapas attēls un tam pretim – precīza teksta transkripcija, kuru analizējot un salīdzinot ar attēlu, iespējams izprast senās rakstības īpatnības.

Grāmata paredzēta arhīvu, bibliotēku un muzeju darbiniekiem, vēstures, mākslas vēstures un valodniecības zinātniekiem un studentiem un novadpētniecības un ģenealoģijas interesentiem, kas prasmes salasīt vēsturiskos vācu rokrakstus ļaus apgūt patstāvīgi.

LNA piedalījies grāmatas “1920.–1925. gads Latvijas Republikas Ministru kabineta sēžu protokolos, notikumos, atmiņās” 1. sējuma “1920.–1922. gads” tapšanā. Grāmatu veidojusi Valsts kancelejas kopdarbībā ar Latvijas Nacionālo vēstures muzeju, Latvijas Kara muzeju, Latvijas Nacionālo arhīvu, Latvijas Nacionālo bibliotēku, Rīgas vēstures un kuģniecības muzeju, Rakstniecības un mūzikas muzeju, kā arī piesaistot oficiālo izdevumu “Latvijas Vēstnesis”.

Dokumentu izstādes

Viens no tradicionāliem un joprojām aktuāliem dokumentu popularizēšanas veidiem ir arhīvu veidotās dokumentu izstādes. Līdzās dokumentu un reprezentatīvajām izstādēm aizvien lielāku nozīmi iegūst virtuālās izstādes. Izstādes galvenokārt veltītas būtisku vēstures notikumu atcerai, nozīmīgām personībām, reģionāli aktuālām tēmām. Vairākas 2018. gadā atklātās izstādes tapušas sadarbībā gan ar citām vēsturisko atmiņu institūcijām, gan arhīviem apvienojot tajos glabātos dokumentus. Starptautisko projektus atbalstījušas tajos iesaistīto valstu vēstniecības Latvijā, kā arī Latvijas Republikas vēstniecības ārvalstīs, kur izstādes tikušas eksponētas. Sagaidot Latvijas valsts simtgadi, pieauga interese arī par citām valstīm, kuras, līdzīgi kā Latvija, svinēja valstiskuma simtgadi.

Sagatavotās sekojošās izstādes:

- LNA veidotā dokumentāro liecību izstāde „Somu jēgeri Latvijā” tika atklāta 2018.gada 13. februārī Liepājas koncertzāles „Lielais Dzintars” mākslas galerijā Civita Nova. .

Izstādē izmantotas dokumentārās liecības no Latvijas Nacionālā arhīva, Somijas Nacionālā arhīva, 27. jēgeru bataljona tradīciju kopšanas biedrības, Somu jēgeru muzeja, Jēgeru fonda, Liepājas Sv. Trīsvienības katedrāles arhīva, Latvijas Nacionālās bibliotēkas un Somijas Republikas vēstniecības Latvijā. 2018. gada laikā izstāde „Somu jēgeri Latvijā” tika eksponēta Tallinas Universitātes Akadēmiskajā bibliotēkā (02.05.2018.), Kauhavas „Nažu un tekstila muzejā” (Somijā) (12.06.2018.), kā arī sagaidot Latvijas valsts simtgadi Somijas Nacionālajā arhīvā Helsinkos (20.11.2018.).

- LNA izstāde “Mēs gribam būt brīvi, mēs būsīm brīvi!” - veltīta Latvijas valsts tapšanai, kontekstā parādot kaimiņvalstis Lietuvu un Igauniju, kā arī Poliju un Somiju, kuras 2017.–2018. gadā svinēja savu valstu simtgades. Izstāde tika atvērta Viļņā Lietuvas Nacionālajā Martina Mažvida bibliotēkā. (12.11.2018.)

Izstāde izveidota sadarbībā ar Lietuvas, Igaunijas, Polijas un Somijas vēstures atmiņas institūcijām. Tajā izmantoti materiāli no Latvijas Nacionālā arhīva, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Latvijas Nacionālā vēstures muzeja, Lietuvas Centrālā Valsts arhīva, Lietuvas Valsts vēstures arhīva, Igaunijas Nacionālā arhīva, Tallinas pilsētas arhīva, Polijas Tautas piemiņas institūta, Somijas Nacionālā arhīva, Latgales Kultūrvēstures muzeja, Valkas novadpētniecības muzeja, Helsinku pilsētas muzeja, 27. jēgeru bataljona tradīciju kopšanas biedrības. Izstādi papildina kinohroniku kadri un Latvijas Nacionālā arhīva un Lietuvas Centrālā Valsts arhīva. Izstāde 2019. gadā tiks eksponēta Polijā, Igaunijā.

- Izstāde „Latvijas un Grieķijas attiecības 1918 – 2018”, veltīta Latvijas un Grieķijas politisko, ekonomisko un kultūras sakaru vēsturei. Izstāde ir viens no Ārlietu ministrijas Latvijas valsts simtgades publiskās diplomātijas programmas pasākumiem. LVVA sadarbībā ar Latvijas Ārlietu ministrijai, Grieķijas Ārlietu ministrijai, Latvijas vēstniecībai Grieķijā, Grieķijas vēstniecībai Latvijā. (27.11.2018.)
- Izstāde „Latvija un Itālija – simts draudzības gadi.” Izstāde ir viens no Ārlietu ministrijas Latvijas valsts simtgades publiskās diplomātijas programmas pasākumiem. LVVA. Latvijas Republikas vēstniecībā Romā (28.06.2018.)
- Atzīmējot Rīgas svētkus un Rīgas Latviešu biedrības (RLB) 150 gadadienu, sadarbībā ar RLB tika izveidota un eksponēta LNA izstāde „Rīgas Latviešu biedrībai 150”, izstāde bija apskatāma LNA administrācijas ēkas logos Šķūņu ielā 11 (17.08.2018.), kā arī RLB telpās (23.10.2018.).
- „Exhibit of Ulmanis Archival Material (Kārļa Ulmaņa arhīva (fonda) materiālu izstāde). Nebraskas universitāte Linkolna, ASV. LVVA (14.09.2018.)

- Dokumentu oriģinālu izstāde "16.–19. gadsimta vācu un latviešu rokraksti Latvijas Valsts vēstures arhīvā". LVVA (20.03.2018.)
- Izstāde „Svētki un svinēšana arhīvu dokumentos”. LVVA (26.10.2018.)
- Atzīmējot Latvijas valsts simtgadi un XXVI Vispārējie latviešu Dziesmu un XVI Deju svētki, tika izveidota izstāde “Latviešu dziesmu svētki pasaulē”, kas balstoties uz LNA Latvijas Valsts arhīvā saglabātajiem dokumentiem, dod ieskatu latviešu dziesmu svētku vēsturē ārpus Latvijas laikā no pirmajiem pēckara gadiem līdz mūsdienām. Šķūņu ielā 11, LNA. LVA (13.06.2018.)

Zonālie valsts arhīvi pārskata periodā izveidotās izstādes:

- Siguldas ZVA izstāde "Siguldai - 90. Pilsētas vadība no 1928.gada līdz 2018.gadam" Siguldas novada bibliotēkā (09.02.2018.)
- Siguldas ZVA izstāde "Cilvēka dzīves svētki" Siguldas ZVA lasītavā (01.11.2018.)
- Ventspils ZVA izstāde „Ventspils aug kopā ar Latviju”, kura pa desmitgadēm atspoguļo Ventspils pilsētas saimniecisko, kultūras dzīves, sporta attīstību un pilsētvides izmaiņas 20.-21.gs. Ventspils zonālā valsts arhīva vestibilā (02.05.2018.)
- Jelgavas ZVA izstāde „Pastaiga pa Jelgavu”. Jelgavas ZVA lasītavas telpās (12.11.2018.)

Digitālās izstādes

Par tradicionālu LNA dokumentu popularizācijas veidu kļuvušas digitālās izstādes. Izstādes galvenokārt veltītas būtisku vēstures notikumu atcerei, nozīmīgām personībām, reģionāli aktuālām tēmām.

Pārskata periodā tapušas digitālās izstādes un publikācijas:

- LVA Izstādes “Latviešu dziesmu svētki pasaulē” digitālā versija, kura pieejama interneta vietnē: www.archiv.org.lv/dziesmu_svetki_pasaule/
- Digitālā izstāde Pļaviņu hidroelektrostacijas pirmsākumi sadarbībā LVA sadarbībā ar Jēkabpils ZVA. Skatāma <http://www.archiv.org.lv/plavinuhes/>
- Liepājas ZVA „Ieskats Liepājas pilsētas Kultūras un atpūtas parka "Pūt'vējiņi" dokumentos”

Pārskata periodā eksponētās iepriekš izveidotās izstādes

LNA izstāde "Baltijas Ceļš – akcija brīvības vārdā”, atzīmējot Baltijas valstu simtgadi un vēsturiskās akcijas “Baltijas ceļš” tuvojošos 30. gadskārtu, sadarbojoties Latvijas un Lietuvas vēstniecībām Ungārijā, kā arī Igaunijas Kultūras institūtam, tika izstādīta Budapeštas pilsētas Ervina Sabo vārdā nosauktajā bibliotēkā. (06.09.2018.)

LVVA ceļojošā izstāde „Kurzemes un Zemgales hercogs Jēkabs (1610–1681) un viņa laikmets” tika eksponēta Talsu novada muzejā (12.01.2018.), **Aknīstes** novada Valdemāra Ancīša Aknīstes pilsētas bibliotēkā (12.11.2018.)

Citi pasākumi

LVVA zinātniskie lasījumi

Gadskārtējie LVVA rīkoti zinātniskie lasījumi 2018. gadā, sagaidot Latvijas valsts dibināšanas simtgadi, bija veltīti tēmai „Svētki un svinēšana arhīvu dokumentos”. Pirmie LVVA organizētie zinātniskie lasījumi notika 2014. gadā gatavojoties LNA simtgadei (2019. gadā), lai aktualizētu un uzsvērtu iespēju un nepieciešamību plašāk izmantot LNA uzkrāto bagāto nacionālo dokumentāro mantojumu.

LVVA telpās notika 5. zinātniskiem lasījumiem veltītās izstādes „Svētki un svinēšana arhīvu dokumentos” atklāšana.

Par tradīciju kļuvusi iepriekšējā gada zinātnisko lasījumu referātu krājuma atklāšana. Zinātnisko lasījumu noslēgumā tika atvērts referātu krājums „Vēstures lūzumpunkti un robežšķirtnes arhīvu dokumentos”, kurā apkopoti iepriekšējā gada zinātnisko lasījumu referāti. Publicētie raksti aptver daudzveidīgu tematisko loku, demonstrējot dažādību pētāmajos laika posmos un pētnieku liktajos akcentos.

LNA datu bāzes (tematiskās kolekcijas)

VDK dokumenti

No 2018. gada 20. decembra LNA mājas lapā ir pieejama tīmekļa vietne <https://kgb.arhivi.lv/>, kurā, saskaņā ar likumu „Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personu sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu”, ir publicēti LPSR VDK un ar tās darbību saistītie dokumenti. Šogad publicējamās dokumentu grupas ir: PSR VDK darbinieku tālruņu grāmata; LPSR VDK ārštata operatīvo darbinieku uzskaites kartotēka; LPSR VDK aģentūras alfabētiskā kartotēka; LPSR VDK aģentūras statistiskā kartotēka; Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts arhīva fonda PA-101 "Latvijas Komunistiskās partijas Centrālā Komiteja" apraksti (uzskaites saraksti). 2019. gadā vietne Latvijas Nacionālais arhīvs sāks publicēt nākamās likumā paredzētās LPSR VDK dokumentu grupas un skaidrojošos komentārus.

Redzi, dzirdi Latviju

2018. gadā LVFDDA arhīvs turpināja 2017. gadā ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu uzsāktu projektu ”Multimediāla vietne Redzi, dzirdi Latviju! Latvijas vēsture filmās, fotogrāfijās un skaņas ierakstos”, attīstot un papildinot izveidoto interneta vietni www.redzidzirdilatviju.lv, kura sniedz iespēju attālināti meklēt un iepazīties ar informāciju no Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva dokumentu datubāzēm.

Interneta vietnes audiovizuālo dokumentu moduli „*Filmas*”, 2018. gada februārī paplašināja ar fotodokumentu moduli „*Fotogrāfijas*”, kas piedāvā saturisku un vizuālu informāciju par fotogrāfijām no 19. gadsimta vidus līdz mūsdienai kadriem. 2018. gada 1. jūnijā arhīvs atklāja vietnes skaņas dokumentu moduli „*Skaņas ieraksti*”, sniedzot ieskatu arhīva skaņas dokumentu kolekcijās, kurās apkopoti dokumentālie skaņas ieraksti un mūzikas ieraksti no 19. gadsimta beigām līdz mūsdienām.

Dokumentu popularizēšana radio un televīzijas raidījumos

2018. gadā LNA speciālisti piedalījās šādos radio raidījumos:

Latvijas Radio 1:

- raidījumu cikls „Latvijas pārles”: intervija „Odzienes muižas vēsture LVVA dokumentos”. LVVA (08.03.2018.);
- raidījumu cikls „Dzimtas saknes”: intervija LR 1 "Paulu dzimtas līkloči mūzikas un mākslas druvā". LVVA (24.11.2018.);
- programma „21. gadsimta latvietis”: „Diasporas latviešu loma dziesmu svētku tradīcijās vēsturē”. LVA (24.06.2018.);
- raidījums "Kultūras Rondo": „Intervija par mākslu Staļina laikā, represētajiem māksliniekiem.” LVA (04.02.2018.)
- raidījums „Īstenības izteiksme 15 minūtēs”: intervija par paveikto ERAF projekta "Kultūras mantojuma satura digitalizācija" pirmajā gadā kopš projekta uzsākšanas. (30.11.2018.);
- kultūras ziņās sižets: „Sākas kino cikls "Nepārejošā Latvija. Personības" (05.04.2018.).

Radio Baltkom:

- raidījums "Razvorot": intervijas par VDK dokumentu mantojumu arhīvos Latvijā, čekas maisiem, komisijas darbu. LVA

2018. gadā LNA speciālisti piedalījās šādos televīzijas raidījumos:

- LTV1

"Rīta panorāma": intervijas par VDK dokumentu mantojumu arhīvos Latvijā, čekas maisiem, komisijas darbu. LVA (29.01.2018., 01.12.2018.);

- LTV7

raidījumā "Сегодня вечером": intervija par čekas maisiem un to nodošanu LVA. (12.11.2018.);

- TV3 ziņas

Sižets ziņās: Latvijas Nacionālais arhīvs uzsāk kinodokumentu digitalizācijas projektu. (02.03.2018.);

- LNT

Raidījums 900 sekundes

Sižets ziņās: Kadru pa kadram – sāka vērienīga Latvijas kinolenšu arhīva digitalizācija. (02.03.2018.).

LNA dokumentārā mantojuma popularizēšana sociālajos tīklos un tradicionālajos preses izdevumos

Aizvien nozīmīgāka loma LNA dokumentu popularizēšanā un komunikācijā ar sabiedrību ir LNA aktīvajai darbībai sociālajos tīklos *Twitter* un *Facebook*, regulāri sagatavojot arhīva dokumentu publikācijas un komentārus gan par valstiski, gan lokāli nozīmīgiem notikumiem un personībām. Tas ir īpaši nozīmīgi, lai sasniegtu jauniešu auditoriju.

LNA dokumenti tikuši ievietoti arī video koplietošanas tiešsaistes sociālā tīkla tīmekļa vietne *Youtube*, portālā „*Delfi*”, arī Latvijas valsts simtgades mājaslapā <https://www.lv100.lv>.

LNA konts *Facebook* regulāri tiek papildināts ar dokumentu kopijām un komentāriem arī no arhīviem. LNA *Facebook* konta sekotāju skaits pārsniedz 3.6 tūkst.

Pārskata perioda LNA konts *Facebook* papildināts ar 37 fotodokumentu galerijām par dažādiem tematiem no LVKFFDA fondiem.

2018. gadā LVKFFDA *Youtube* video kanālu papildinājis 5 ar audiovizuālo dokumentu un skaņas dokumentu fragmentiem.

Informācija par arhīvu aktualitātēm regulāri tiek ievietota reģionu interneta portālos, informatīvajos un reklāmas izdevumos.

LNA arhīvu materiāli regulāri tiek publicēti arī tradicionālajos preses izdevumos, piemēram, laikrakstos „Latvijas Vēstnesis”, „Latvijas Avīze”, reģionālajā presē: „Kurzemes vārds”, „Ventas Balss”, „Jelgavas vēstnesis”, „Jelgavas novada ziņas”, „Neatkarīgā Rīta Avīze”, „Aizputes novada avīze” u.c.

Filmu demonstrēšana kinofestivālos

53. Starptautiskajā Karlovi Varu kinofestivālā Čehijā programmā "Laika atspulgi: Baltijas poētiskais dokumentālais kino" (29.06. – 07.07.2018.) demonstrē ERAF projektā „Kultūras mantojuma satura digitalizācija” digitalizētās un restaurētās LVKFFDA filmu digitālās kopijas: Ivara Kraulīša "Baltie zvani" (1961), Aivara Freimaņa "Krasts" (1961),

Ulda Brauna "Sākums" (1961) un "235 000 000" (1967)., Herca Franka "Vecāks par desmit minūtēm" (1978);

Kinoteātrī „Splendid Palace” Rīgas Starptautiskā kino festivāla (RIGA IFF) filmu programmā “Home Made” tika izrādīta režisora Aivara Freimaņa spēlfilmu “Puika”, kas ir LNA LVKFFDA ERAF projekta „Kultūras mantojuma satura digitalizācija” ietvaros digitalizētās un restaurētās filmas” Puika” pirmizrāde (19. 10.2018.);

LVKFFDA digitalizēto spēlfilmu „Kapteinis Nulle” demonstrēta Ziemeļvalstu filmu festivālā Lībekā, Vācijā (30.10.-04.11.2018.);

LVKFFDA audiovizuālos dokumentus demonstrē Rīgas Starptautiskajā filmu festivālā 2ANNAS (26. 11. - 2.12.2018.).

Izglītojošo programmu un pasākumu sagatavošana, lektoriji, kinoskates u.c.

Kinohroniku un dokumentālo filmu cikls "Nepārejošā Latvija. Personības"

Latvijas Nacionālās bibliotēkas Ziedoņa zālē 2018. gada aprīlī-maijā notika četru LV KFFDA digitalizētu un atjaunotu kinohroniku un dokumentālo filmu cikla "Nepārejošā Latvija. Personības" kinoskates, kas bija veltītas Latvijas kino personībām Aloizam Brenčam, Uldim Braunam, Hercam Frankam un Aivaram Freimanim.

Hroniku kinoseansi

Pārskata periodā LVKFFDA piedalījās 5 kino hroniku seansos: Nacionālā Kino centra rīkotajā Latvijas filmu maratonā, brīvdabas kinoseansā (04.05.2018.), kur LVKFFDA demonstrē 50.- 70.gadu kinožurnālu izlasi, kas digitalizēta un restaurēta ERAF projekta „Kultūras mantojuma satura digitalizācija” ietvaros;

Biedrības „Ascendum” sadarbībā ar LNA LVKFFDA Rīgas Doma dārzā organizētajos četros brīvdabas kinoseansos (12.07.- 02.08.2018.), kuros izrādīja kinožurnālu programmu “Tā ir dzīve, tas ir kino”. Kinoseansos skatītāji varēja iepazīties ar 20. gadsimta kinohronikām, kas šajā programmā tiek piedāvātas jaunā kvalitātē, digitalizētas un atjaunotas atbilstoši 21. gadsimta prasībām;

Rīgas Kino muzejs sadarbībā ar LVKFFDA Rīgas svētkos (07.08.2018.) organizēja pasākumu „Lielais mēmais un Rīga: 1917.-1930.gads”, kurā Rīgas Kino muzejā izrādīja LVKFFDA digitalizētās kinohronikas, dokumentālās filmas, inscenētās filmas un citus materiālus, kuros redzama Rīga apmēram pirms simts gadiem;

Eiropas Kultūras mantojuma dienās (15.09.2018.) Kalnciema kvartālā un Žaņa Lipkes muzejā notika pasākums „Urbānās leģendas”, kurā sadarbībā ar LVKFFDA demonstrē restaurēto spēlfilmu „Motociklu vasara” un digitalizēto filmu izlasi no LVKFFDA kinožurnālu, hroniku un dokumentālo materiālu kolekcijas;

LVKFFDA sadarbībā ar Rīgas Kino muzeju atzīmē Pasaules audiovizuālā mantojuma dienu (27.10.2018.) un organizēja bezmaksas kinohroniku un dokumentālo filmu seansus Kino muzejā. 2018. gada Pasaules audiovizuālā mantojuma dienas moto ir “Tavs stāsts kustībā”, tāpēc programmā ikviens aicināts ieskatīties Latvijas stāstos no dažādām dekādēm, kuri fiksēti kinohronikās un dokumentālās filmās.

Tematiskas nodarbības, ekskursijas studentiem un skolēniem

LNA arhīvi ilggadēji un aktīvi sadarbojušies ar izglītības iestādēm un pedagogiem, piedāvājot daudzveidīgu uz izglītojamajiem orientētu aktivitāšu klāstu, piemēram, ekskursijas, kino lektorijus, izstādes, stundas arhīvā, kā arī iesaistījušies pedagoģu tālākizglītībā.

Arhīvu piedāvājums skolām tiek publicēts LR Kultūras ministrijas mājas lapas sadaļā „Kultūras norises bērniem un jauniešiem”, kas iekļautas programmas „Latvijas skolas soma” aktivitāšu sarakstā.

Pārskata periodā organizēti izglītojošie pasākumi un mācību ekskursijas skolēniem, studentiem un citiem interesentiem. Pasākumos tika izmantotas gan speciāli atlasītas tematiskas dokumentu kopas, gan sagatavotās dokumentu izstādes. Izglītojošas nodarbības LNA arhīvos apmeklēja arī kaimiņvalstu augstskolu studenti.

LNA kā viens no dalībniekiem – nacionālās nozīme objektiem, piedalījās Jelgavas pilsētas, Jelgavas un Ozolnieku novada pašvaldības un skolēnu domes īstenotajā projektā „Nacionālo dārgumu jaunatklāšana”.

Projekta laikā skolēni no Jelgavas pilsētas, Jelgavas un Ozolnieku novada pašvaldībām tika aicināti apmeklēt un iepazīt nacionālas nozīmes objektus, kuru nacionālo būtību pauž nosaukumā iekļautais vārds „nacionālais”. Projekta īstenošanas laikā līdz 2018. gada rudenim projektā iesaistītas skolas varēja apmeklēt LVKFFDA un kādu no tā piedāvātajiem kino lektorijiem „Ceļojums Latvijas animācijas filmu pasaulē” vai „Mūsu kino meistari”.

LNA arhīvi piedalās augstākās izglītības programmu īstenošanā un dokumentu popularizēšanā augstskolu studentiem un koledžu audzēkņiem. Ilggadēja sadarbība izveidojusies Daugavpils ZVA ar Daugavpils Universitāti, Liepājas ZVA ar Liepājas Universitāti, Latvijas Valsts arhīvs un Latvijas Valsts vēstures arhīvs sadarbojas ar Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultāti, sadarbība izveidojusies arī ar Baltijas Starptautisko akadēmiju. Akadēmisko, profesionālo, vispārīzglītojošo programmu ietvaros sadarbojās un arhīvus apmeklēja Daugavpils Universitātes, Liepājas Universitātes, Rēzeknes Tehnoloģiju augstskolas, Biznesa augstskolas „Turība”, Banku augstskolas, Latvijas Mākslas akadēmijas, Latvijas Universitātes, Rīgas Tehniskās universitātes, Latvijas Kultūras akadēmijas, Rīgas Tehniskās universitātes, Ventpils Augstskolas studenti, Cēsu PLT, Liepājas Valsts tehnikuma, Rēzeknes tehniskās skolas, Latvijas Kultūras koledžas, Celtniecības koledžas, Juridiskās koledžas, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas, mācību centru „BUTS”, „Mācību centra Alfa”, Latgales mācību centra izglītojamie, Rīgas Mākslas un mediju tehnikuma audzēkņi, kā arī vispārīzglītojošo skolu skolēni.

LNA arhīvi izglītības iestādēm piedāvā gan informatīvi, izzinošas lekcijas par arhīva būtību, funkcijām un nozīmi, iespējām izmantot tajos uzkrāto dokumentāro mantojumu, gan nodarbības veltītas Latvijas vēsturē nozīmīgiem notikumiem, gan atbilstoši izglītības iestādes mācību programmas vajadzībām sagatavotas.

Tā piemēram, LVA speciālistu sagatavotā lekcijas "Latvijas PSR VDK dokumentu mantojums Latvijas Nacionālajā arhīvā", LVVA nodarbība „Stāmerienas muiža: vēsture, pils un tās īpašnieki”, LVVA nodarbība „LVVA fondi un dokumenti par Ziemeļigaunijas vēsturi” tika novadīta Igaunijas Tartu universitātes studentiem u.c.

Mācību ekskursijas skolēnu un studentu auditorijām piedāvā gandrīz visi LNA arhīvi atbilstoši tajos uzkrātajiem dokumentiem. Aktīvi darbā ar dažādu vecumu skolēniem iesaistās zonālie valsts arhīvi.

Arhīvi izglītības programmu ietvaros sadarbojas ar citām informācijas iestādēm. Valmieras ZVA sadarbojoties ar Valmieras bibliotēku un Valmieras muzeju, ir izstrādāta izzinoša nodarbība “Kā neapjukt informācijas okeānā?”. Nodarbība iepazīstina skolēnus ar to, kas ir informācija, kādi informācijas glabātāji darbojas Valmierā, kā tiem piekļūt, un kāpēc katram informācijas sabiedrības dalībniekam to būtu nepieciešams. 2018.gadā šo nodarbību apmeklēja 9 skolēnu grupas.

Ventspils ZVA nodarbībā „Ģimenes ciltskoka veidošana” skolēni iepazīstas ar arhīvu un arhīvos atrodamajiem dokumentiem, kas ir noderīgi ģimenes ciltskoka veidošanai, 2018. gadā šo nodarbību apmeklēja 7 skolēnu grupas.

LNA speciālisti ar izglītojošajām nodarbībām un dokumentu prezentācijām piedalās skolu rīkotajās aktivitātēs, kas veltītas valstiski nozīmīgiem pasākumiem, popularizējot LNA dokumentāro mantojumu. Par tradīciju kļuvusi arhīva speciālistu līdzdalība barikāžu laika piemiņas pasākumos un Latvijas valsts dibināšanas gadadienai veltītajos pasākumos.

Arhīvi aktīvi piedalās arī Projektu dienu pasākumos, sadarbojoties ar vēstures skolotājiem un klašu audzinātājiem. Arhīvu speciālisti darbojas arī kā konsultanti skolēnu Zinātniski pētniecisko darbu konsultēšanā.

LNA izveidojusies aktīva sadarbība ar Latvijas vēstures skolotāju biedrību. LNA atbalstīja ilggadējā konkursa „Vēsture ap mums” īstenošanu.

Vēstures skolotāju biedrība un Skolu muzeju biedrība regulāri tiek informētas par arhīvu piedāvātajām aktualitātēm izglītības jomā. Izmantojot LNA dokumentārā fonda materiālus sagatavoti mācību materiāli vēstures, politikas un tiesību stundām. Materiāli pieejami Vēstures skolotāju biedrības mājas lapā. Lai iepazīstinātu skolēnus ar LNA un tajos glabāto nacionālo dokumentāro mantojumu, dokumentu veidiem un to analīzes pamatiem, LNA speciālisti skolās 6.–12. klašu skolēniem pēc pieprasījuma vada nodarbību „Dokumentu stāsti”, bet studentu auditorijai lekciju „LNA arhīvi pētniecībai”.

Arhīvi piedalās uz skolēnu auditoriju orientētajās Ēnu dienās (izglītojošs profesionālās orientācijas pasākums), kas dod iespēju skolēniem tuvāk iepazīties ar darbu arhīvā.

Citi uz sabiedrības informēšanu vērsti pasākumi

LNA arhīvi regulāri piedalās Valsts pārvaldes organizētajā atvērto durvju dienās, dodot iespēju apmeklētājiem iepazīties ar arhīvu dokumentu krātuvēm, uzzināt par to vēsturi, struktūru. Atsevišķi arhīvi rīko atvērto durvju dienas arī atzīmējot Starptautisko arhīvistu dienu.

LNA ar prezentāciju „Lauksaimniecība Latvijā 1918 – 1940” piedalījās Zemkopības ministrijas un “Fonda Latvijas lauksaimniecības attīstībai” rīkotais lielpasākums “Lauki ienāk pilsētā”. (08.09.2019.)

LVVA sadarbībā ar ĀM Konsulāro departamentu piedalījās starptautiskajā Baltijas tūrisma izstādē– gadatirgū "Balttour 2018" stendā "Ceļo droši" ar „Ceļošanas un pārvietošanās brīvība.16.–20. gs. 1. puses ceļojumu dokumenti” prezentāciju. (02.02.2018.)

Piedalīšanās iniciatīvā “Strādā jebkur!”, kuru organizē vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM). (KFFDA) (25.05.2018.)

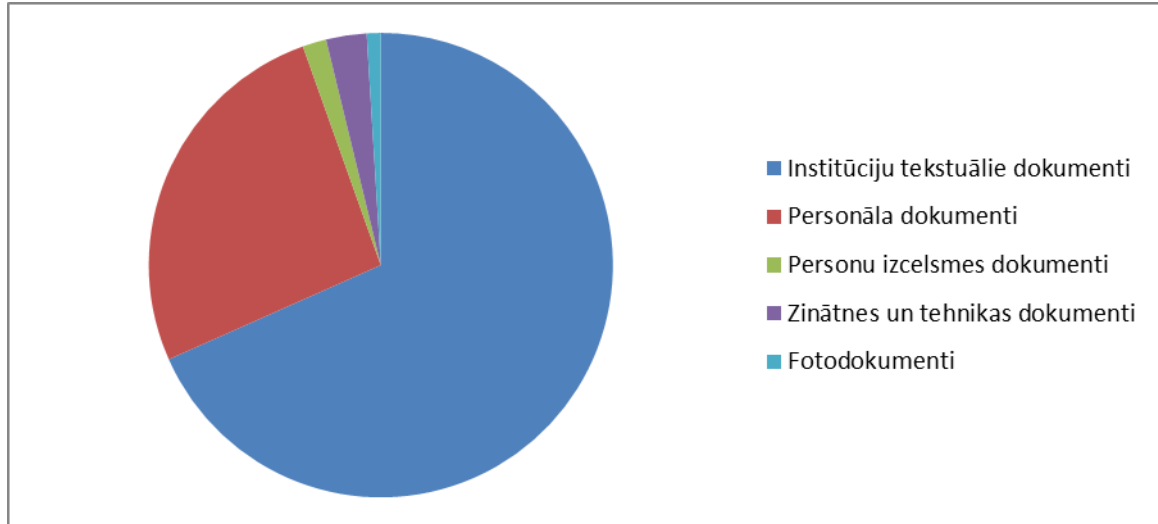
LNA regulāri piedalās Eiropas Kultūras mantojuma dienās, Pasaules audiovizuālā mantojuma dienai veltītajos pasākumos.

Nacionālās kino balvas “Lielais Kristaps” pasākumos tika demonstrētas LVKFFDA ERAF projekta „Kultūras mantojuma satura digitalizācija” ietvaros digitalizētās un restaurētās filmas un kinohronikas.

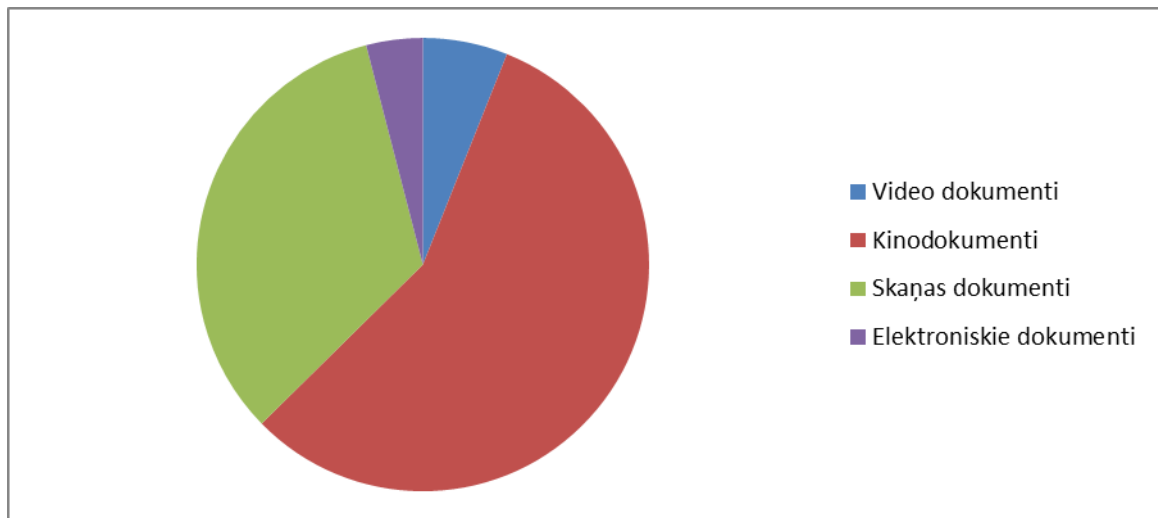
Latvijas Mobilā telefona audiovizuālajās platformās LMT Straume un LMT Viedtelevīzija, kā arī Lattelecom televīzijā izrāda LNA LVKFFDA ERAF projekta „Kultūras mantojuma satura digitalizācija” ietvaros digitalizētās un restaurētās filmas un kinohronikas.

2.6. Dokumentu saglabāšana

2019.gada 1.janvārī LNA glabājas vairāk nekā 22.32 milj. glabājamās vienības. Salīdzinot ar 2018.gada 1.janvāri, glabājamo vienību skaits palielinājies par 175 tūkst.

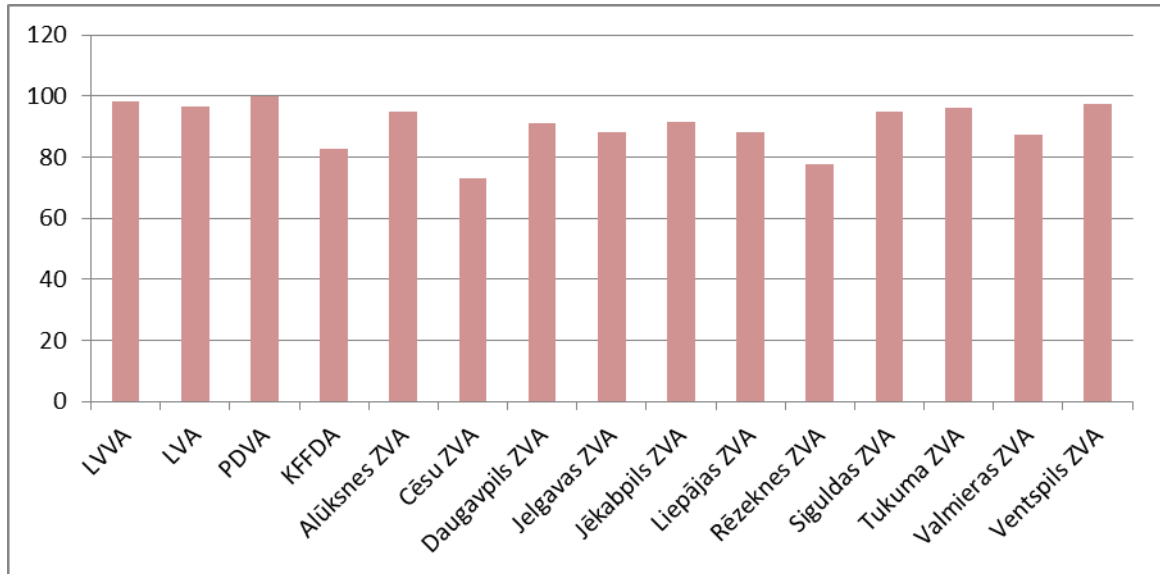
3.att. Papīra formāta dokumenti

4.att. Cita formāta dokumenti

LNA glabātavu kopējā platība palielinājusies par 406.4 m², jo glabātavu skaits palielinājies par 2 glabātavām, proti, LVA iekārtotas 2 glabātavas, un uzstādīti papildus plaukti LVA, LVKFFDA un Valmieras ZVA, kā rezultātā kopējais uzstādīto plauktu skaits pieaudzis par 2 739 lineāriem metriem. Tādējādi, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, par 0.4% samazinājies LNA glabātavu kopējais noslogojums, kas ir 94%.

Visvairāk noslogotie arhīvi atrodas Rīgā un Kurzemes reģionā. Visnoslogotākie ir PDVA un Alūksnes ZVA – 100%. Nedaudz mazāk noslogoti ir LVVA – 98.3%, Ventspils ZVA – 97.6%, LVA – 96.4%, Tukuma ZVA- 96.2 % un Siguldas ZVA – 95%. Vismazāk noslogots ir Cēsu ZVA - 73%, Rēzeknes ZVA – 77.8%. Pārējo arhīvu noslogojums ir no 82% - 91%.

5.att.LNA glabātavu noslojums

Visās glabātavās regulāri veikts mikroklimata monitorings. Monitoringa rezultāti tika reģistrēti VVAIS, kas ļaus veikt precīzākus mikroklimata izmaiņu pētījumus vairāku gadu griezumā.

Nozīmīgs LNA darbības virziens ir nodrošinājuma un izmantošanas fonda veidošana, dokumentu digitalizācija dokumentu pieejamības paplašināšanai. Sagatavojot dokumentus mikrofilmēšanai un digitalizācijai, tiek veikta to profilaktiskā apstrāde un konservācija. DPSD nodrošinājuma un izmantošanas fondu veidoja LVA un LVVA dokumentiem. Nodrošinājuma fonds sagatavots plānotajā apjomā.

Dokumentu digitalizācija veikta LVA, LVVA un KFFDA dokumentiem. LVVA tika digitalizētas kartes, pergamenti, dokumenti par dziesmu svētkiem, Rīgas policijas dokumenti, optantu lietas, Kurzemes guberņas un Latvijas Senāta dokumenti. LVA – digitalizēti partijas arhīva dokumenti un kokačelnieka V.Tiltiņa dokumenti. KFFDA – albumi. Veikta arī mikrofilmu digitalizācija. LVVA digitalizētas baznīcu grāmatu mikrofilmas, LVA partijas arhīva mikrofilmas un Hūvera institūta dokumenti. KFFDA - mākslas filmas negatīvi.

2018. gadā projekta ietvaros no "Family Search" saņemtas 422 588 glabājamo vienību 9 308 170 digitālās datnes (112,8 TB). Kopš projekta sākuma līdz 2018. gada 31. decembrim saņēma (precizēti dati) – 19 fondu 571 822 glabājamo vienību 11 589 571 datnes (135,42 TB) dokumentu kopiju, tai skaitā, piemēram, studentu lietas, Latvijas armijas virsnieku personas lietas, iedzīvotāju skaitīšanas statistikas dokumenti, Rīgas Prefektūras pasu lietas, 12 apriņķu policijas iestādēs izsniegto pasu grāmatas, Rīgas apriņķa Karaklausības komisija dokumenti un Rīgas pilsētas Nodokļu pārvaldes dokumenti.

Restaurācija veikta LVVA, LVA, LVKFFDA dokumentiem, t.sk. pergamentu, vaska zīmogu, lakas zīmogu, ādas iesējumu un lielformāta dokumentu restaurācija.

LNA infrastruktūras uzturēšana

LNA ir izvietots 21 ēkā visā Latvijas teritorijā. Vecākā no LNA rīcībā esošajām ēkām – LNA administrācija, būvēta 1640. gadā, jaunākā – pieņemta ekspluatācijā 1985. gadā. Tikai viena LNA ēka (Latvijas Valsts arhīvs, Bezdēlīgu ielā 1) ir celta kā arhīva būve, pārējās ēkas ir pielāgotas arhīva vajadzībām.

Ēkas ir novecojušas, un to tehniskais stāvoklis dažreiz rada bažas par ēku drošību. Pašlaik būvinspekcija ir apsekojusi lielāko daļu no LNA pārziņā esošajām ēkām un rakstiski informējusi LNA un VNĪ par konstatētiem trūkumiem. Vairākas LNA izmantotās ēkas tiek nomātas no privātpašnieka vai atrodas uz privātās zemes, līdz ar to ir būtiski papildus izdevumi par zemes nomu, uz kurām atrodas ēkas.

Lielākajā daļā LNA ēku ir energoefektivitātes problēmas.

Ēku infrastruktūra – apkures, ventilācijas, elektroapgādes un ūdensapgādes sistēmas ir novecojušas, un tādēļ regulāri tiek veikti nelieli remonta darbi, lai sistēmas varētu normāli funkcionēt. Ir izmainījušās ugunsdrošības noteikumu prasības un līdz ar to jauno prasību normu ieviešana prasa papildus izdevumus. Ikgadējās ugunsdrošības pārbaudes uzrāda dažādas problēmas arhīvu ēku ugunsdrošībā, jo ir novecojušas ugunsgrēka atklāšanas sistēmas, ir neatbilstoši ugunsdzēsāmie aparāti, nedarbojas automātiskās ugunsdzēsšanas sistēmas u.c.

Arhīva rīcībā esošo ēku uzturēšana un to infrastruktūras sakārtošana atbilstoši prasībām ir nozīmīgs LNA darbības virziens, kurā tiek ieguldīta liela daļa finanšu līdzekļu. Diemžēl LNA rīcībā esošie finanšu līdzekļi ir nepietiekami, ierobežoti, lai varētu uzlabot ēku tehnisko stāvokli. Katru gadu tiek izvērtēta esošā situācija, noteiktas prioritātes un izstrādāts remontdarbu plāns.

2018.gadā, lai novērstu kritiskākos apdraudējumus dokumentu saglabāšanai, izvērtējot prioritātes, iegādāti jaunie ugunsdzēsāmie aparāti un veikta veco aparātu utilizācija visās LNA struktūrvienībās, kā arī:

- veikti ventilācijas šahtu apsekošana, tīrīšana un remonts ēkās Slokas ielā 16, Ata ielā 1, Šķūņu ielā 11, Šmerļa ielā 5, Rīgā,
- pabeigta jaunu dūmu detektoru instalēšana Cēsu ZVA Madonas filiālē Rīgas ielā 4, Madonā,
- pabeigti darbi ugunsgrēka atklāšanas signalizācijas montāžai Daugavpils ZVA, Komandanta ielā 9,
- veikta ugunsgrēka atklāšanas sistēmas paplašināšana ēkā Šķūņu ielā 11, Rīgā,
- izstrādāts projekts un veikta jauna pieslēguma izveide pie maģistrālā ūdensvada Jelgavas ZVA ēkai Pulkveža Brieža ielā 24.

2.7. Dalība zinātniskajās konferencēs

Arhīvu pētnieki ar ziņojumiem regulāri piedalās zinātniskajās konferencēs un semināros gan Latvijā, gan ārpus tās robežām, iepazīstinot ar pētījumiem, kas veikti, izmantojot LNA arhīvu dokumentus.

LNA pētnieki pārskata periodā piedalījās:

Starptautiskā konferencē „Vizuālās kultūras apmaiņa Baltijas jūras reģionā, 1750 – 1850” 21. – 25.03.2018. Berlīnē (Vācija) ar referātu par Nikolausu fon Himzeli, kura ceļojumos iegūtā kolekcija 18.gs. nogalē ļāva izveidot pirmo Latvijas un visas Baltijas publisko muzeju.

Starptautiskā zinātniski praktiskajā konferencē „No pergamenta līdz digitālam” 18. – 20.04.2018., Kazaņā (Krievija) ar LNA tīmekļa vietnes www.redzidzirdilatviju.lv prezentāciju un referātu „Latvijas Republikas elektroniskā arhīva darba organizācija, digitālo informācijas resursu saglabāšana”.

Starptautiskā konferencē „Bijušo slepeno dienestu dokumenti, realitāte, racionalizācija un atmiņa”, 23. – 24.04.2018., Sofijā (Bulgārijā) ar referātu „Latvijas PSR VDK, IeM un LKP arhīva dokumentu atslepenošana Latvijas Nacionālajā arhīvā. Latvijas piemērs”.

10. Eiropas arhīvu restaurēšanas vadītāju sanāksmē 29. – 31.05.2018. Tartu, (Igaunija) ar ziņojumiem „Restauratoru izglītība: studiju iespējas un to nozīme” un „Latvijas Nacionālā arhīva aktualitātes dokumentārā mantojuma saglabāšanā”.

Starptautiskā arhīvu padomes Universitātes un zinātnes institūciju sekcijas valdes sēdē 01. – 04.07.2018. Parīzē, (Francijā) ar atskaiti par 21. – 27.08.2017. Rīgā notikušās ICA-SUV sadarbībā ar LNA un Latvijas universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūtu organizētās konferences „Kultūras mantojuma materiāli – universitātes, pētniecības un folkloras arhīvi 21. gadsimtā rezultātiem un ICA – SUV 2017. gada konferences rakstu krājuma prezentāciju.

Latvijas vēstniecības ASV, Amerikas latviešu apvienības un Nebraskas Universitātes pasākumā „Kārlis Ulmanis Nebraskas – Linkolna Universitātes absolvents, dibinātājs, Ministru prezidents un Latvijas prezidents” 13. – 17.09.2018. Linkolnā (ASV) ar referātu „Kārlis Ulmanis mūsdienu pētījumos Latvijā”.

Kultūras mantojuma konservācijas un restaurācijas ekspertu 8. starptautiskajā seminārā „Pagātnes atspulgi. Jaunākās rokrakstu un iespieddarbu atjaunošanas un saglabāšanas tehnoloģijas” 12. – 15.09.2018. Erevānā, (Armēnija) ar ziņojumu „Viduslaiku pergamentu kolekcija Latvijas Nacionālajā arhīvā”.

Starptautiskā konferencē „Padomju pēckara perioda (1945 – 1956) deportācijas Centrālās un Austrumeiropas valstīs” 04.10.2018. Viļņā, (Lietuva) ar referātu „Pēckara deportācijas no Latvijas (1945 – 1953): Arhīva dokumenti un pētījumi.

6. Baltijas studentu konferencē „Tilti Baltijā” 05. – 06.10.2018. Tartu, (Igaunija) ar referātu („Atturības kustība latviešu un igauņu vidū Vidzemes provincē (1889 – 1914)”.

Baltijas Audiovizuālo arhīvu Padomes ikgadējā konferencē „Redzams un izmantojams audiovizuālais mantojums: mūsdienu izaicinājumi 2018” 07. – 09.11.2018. Tallinā, (Igaunija) ar prezentāciju par LNA audiovizuālo dokumentu tīmekļa vietnes [www.redzidzirdilatviju.lv/jaunajiem/moduliem\(foto_un_skanas_dokumenti\)](http://www.redzidzirdilatviju.lv/jaunajiem/moduliem(foto_un_skanas_dokumenti)) un ziņojumu par LNA kinodokumentu digitalizāciju Eiropas Reģionālās attīstības fonda projekta „Kultūras mantojuma satura digitalizācija (1. kārtā)” ietvaros 2018. – 2020.

2.8. Projekti

ERAF projekts "Kultūras mantojuma satura digitalizācija (1. kārtā)"

2018. gada septembra beigās apritējis pirmais projekta "Kultūras mantojuma satura digitalizācija (1. kārtā)" īstenošanas gads, tā laikā intensīvu kultūras mantojuma digitalizāciju veikušas projektā iesaistītās institūcijas – Latvijas Nacionālā bibliotēka, Nacionālā kultūras mantojuma padome (NKMP), Latvijas Nacionālais arhīvs (LNA) un Kultūras informācijas sistēmu centrs (KISC).

Projekta "Kultūras mantojuma satura digitalizācija (1. kārtā)" virsuzdevums ir nodrošināt Latvijas kultūras mantojuma plašu pieejamību sabiedrībai digitālajā vidē, kas kalpo par pamatu nacionālās identitātes stiprināšanai, kultūras, zinātnes, zināšanu sabiedrības un radošo industriju attīstībai, un nodrošināt ilgtspējīgu nacionālā kultūras mantojuma ilgtermiņa saglabāšanu digitālā formā, atkārtotas tā izmantošanas iespējas jaunos produktos un pakalpojumos, kā arī iekļaušanos vienotā Eiropas un pasaules kultūras digitālajā telpā. Projektu līdzfinansē Eiropas Reģionālās attīstības fons un Latvijas valsts. Projekts noris 4 gadus līdz 2021. gada 22. septembrim.

LNA šī projekta ietvaros vada kinodokumentu digitalizācijas un restaurācijas procesu. Digitalizācija ar vienkāršoto pēcapstrādi veikta 942 kinohronikām un dokumentālām filmām nepilnu 7 000 minūšu apjomā. Pilnā restaurācija veikta sešām

dokumentālajām filmām – "Baltie zvani", "Vecāks par 10 minūtēm", "Sākums", "Krasts", "Mana Rīga", "Sarunas ar karalieni" un piecām spēlfilmām – "Motociklu vasara", "Puika", "Dāvanas pa telefonu", "Šahs briljantu karalienei", "Liekam būt" – vairāk nekā 550 minūšu garumā.

Portālā filmas.lv ir izveidota jauna sadaļa "Arhīva krājums", kurā visi interesenti bez maksas var noskatīties projekta ietvaros digitalizētās un restaurētās filmas. Pirmās digitalizēto kinohroniku kopijas ir pieejamas LNA portālā redzidzirdilatviju.lv

3. Starptautiskā sadarbība

LNA ir pārstāvēts Starptautiskās arhīvu padomes (ICA) lēmēj institūcijā – Ģenerālajā asamblejā un ICA Eiropas Reģionālajā nodaļā Sadarbības ietvara paplašināšanas nolūkā LNA 11.06. – 15.06.2018. piedalījās ICA Eirāzijas nodaļas sanāsmē Varšavā, Polijā.

LNA iesaistās ICA profesionālo nodaļu – Izglītības un apmācības nodaļas un Universitātes un pētniecības iestādes arhīva nodaļas SUV darbībā to biedra statusā. 2018. gadā LNA pārstāvis pildīja ICA SUV priekšsēdētāja vietnieka pienākumus.

LNA darbojas Starptautiskās standartizācijas organizācijas 46. Tehniskās komitejas „Informācija un dokumentācija” komitejā SC08 „Kvalitāte – statistika un darbības novērtējums”.

LNA ES ir pārstāvēts:

- Eiropas arhīvu grupā (EAG), kas dibināta atbilstoši Padomes ieteikumam par prioritāriem pasākumiem sadarbības stiprināšanai Eiropas arhīvu jomā (2005/835/EK);
- Eiropas Nacionālo arhīvistu padomē (EBNA) – koleģiālā ES dalībvalstu nacionālo arhīvu vadītāju institūcijā.

Tradicionāli EBNA un EAG sanāksmes tiek rīkotas ik pusgadu prezidējošajā ES Padomē dalībvalstī. 04. – 05.06.2018. Sofijā Bulgārijas prezidentūras ES Padomē ietvaros LNA piedalījās EAG 24. sanāsmē un EBNA 37. konferencē.

08.11.2018. – 09.11.2018. Vīnē Austrijas prezidentūras ES Padomē ietvaros LNA piedalījās Austrijas Valsts arhīvu organizētajā EAG 25. sanāsmē un EBNA 38. konferencē par sadarbību kultūras mantojuma un digitālo izaicinājumu jomā, kā arī apmeklēja Eiropas Arhīvu portāla fonda (*Archives Portal Europe Foundation*) darba sanāsmi un Starptautiskā arhīvu pētniecības centra 10 gadu jubilejas pasākumu.

Baltijas arhīvu organizācijās:

- LNA ir biedrs Baltijas Audiovizuālo arhīvu Padomē (BAAC) – neatkarīgā bezpeļņas organizācijā, kas dibināta ar mērķi veicināt sadarbību starp arhīviem un citām atmiņas institūcijām, kurās ir audiovizuālo materiālu krājumi par Baltijas valstīm, Skandināvijas valstīm un Baltijas valstu diasporu;
 - LNA arhīvu eksperti individuālu biedru statusā ir pārstāvēti Baltijas kultūras mantojuma tīklā (*BaltHerNet*) – bezpeļņas asociācijā, kas koordinē arhīvu un citu atmiņas institūciju sadarbību baltiešu diasporas arhīvu apzināšanā un pārvaldībā.
26. – 29.06.2018. Tartu, Igaunijā LNA piedalījās BaltHerNet konferencē „Baltiešu diasporas jaunie sākumi” par Baltijas diasporas vēstures saglabāšanu, digitalizāciju un izpēti.

30.05. – 07.06.2018. Stenfordā, ASV LNA eksperti Stenfordas universitātē piedalījās Baltijas studiju attīstības asociācijas (AABS) rīkotajā AABS dibināšanas 50. gadadienai un Baltijas valstu neatkarības 100. gadadienai veltītajā starptautiskajā

konferencē „*The 2018 AABS Conference at Stanford University*”, kā arī apmeklēja Hūvera institūciju arhīvu.

LNA kopā ar ES, citu Eiropas valstu, ASV un Kanādas arhīvu, akadēmiskā sektora un IKT industrijas profesionāļiem ir starptautiskā labās prakses apmaiņas tīkla – Dokumentu dzīvescikla pārvaldības fonda (*DLM forum*) biedrs. LNA delegācija piedalījās:

- 31.05. – 01.06.2018. Tallinā, Igaunijā DLM foruma biedru sanāksmē un ikgadējā kopsapulcē;
- Austrijas prezidentūras ES Padomē laikā 28. – 29.11.2018. Vīnē, Austrijā DLM foruma biedru sanāksmē.

21.03. – 24.03.2018. Ļubļanā, Polijā LNA piedalījās svinīgajos pasākumos par godu 1569. gada Ļubļanas ūnijas iekļaušanai UNESCO reģistrā “Pasaules atmiņa”.

14. – 16.03.2018. Trogirā, Horvātijā LNA delegācija apmeklēja Starptautiskā arhīvu izpētes centra ([ICARUS](#)) un [EURBICA](#) apvienoto konferenci “Eiropas arhīvu ainava: tiekšanās pēc jauniem apvēršņiem”, kur iepazinās ar Eiropas arhīvu pieredzi digitalizācijā.

08. – 10.04.2018. Viļņā, Lietuvā LNA dalībnieki piedalījās BAAC, Lietuvas Valsts arhīva un Lietuvas Arhīvistu biedrības rīkotajā starptautiskajā Digitālo kolekciju pārvaldības seminārā, iegūstot padziļinātas zināšanas par kultūras pielāgošanos digitālajai videi ar tādiem tehnoloģiskajiem rīkiem, kā 3D printeri, kā arī par dokumentu saglabāšanas metadatu standartiem un autortiesību jautājumiem.

11. – 13.04.2018. Kopenhāgenā, Dānijā LNA Kopenhāgenas universitātē piedalījās 17. starptautiskajā seminārā „Manuskriptu saglabāšana un konservācija”. Savukārt 15. – 17.04.2018. Jagelonijas Universitātē Krakovā, Polijā un Polijas Nacionālajā bibliotēkā Varšavā LNA iepazinās ar papīra skābes neutralizācijas tehnoloģisko procesu „*Bookkeeper*”© pielietošanas iespējām.

13.04.2018. Tartu, Igaunijā LNA delegācija piedalījās Igaunijas Nacionālā arhīva, Igaunijas AS „Valsts nekustamie īpašumi” un Latvijas VAS „Valsts nekustamie īpašumi” pārstāvju kopīgā sanāksmē par arhīva infrastruktūras attīstības un sadarbības jautājumiem.

22.05.2018. Telšos, Lietuvā LNA delegācija kopā Klaipēdas Reģionālā valsts arhīva Telšu nodaļas arhīvistiem piedalījās pieredzes apmaiņas seminārā.

24. – 28.09.2018. LNA Dokumentu preventīvās saglabāšanas departamenta pārstāvis kopā ar dalībniekiem no Igaunijas Nacionālā arhīva, Tartu universitātes bibliotēkas, Igaunijas Nacionālās bibliotēkas un Igaunijas Brīvdabas muzeja piedalījās Darbnīcā, kas veltīta rasējumu un plānu reprodukciju atpazīšanai, konservācijai un restaurācijai, kā arī iepazinās ar cianotipijas tehnikas iespējām.

02.10.2018. Maskavā, Krievijas Federācijā LNA pārstāvis Latvijas delegācijas sastāvā piedalījās Latvijas – Krievijas Jauktās komisijas un pilnvaroto pārstāvju 5. sēdē par 2007. gadā noslēgtās „Latvijas Republikas valdības un Krievijas Federācijas valdības vienošanās par Latvijas apbedījumu statusu Krievijas Federācijas teritorijā un Krievijas apbedījumu statusu Latvijas Republikas teritorijā” izpildi atbilstoši Ministru kabineta 25.04.2017. rīkojumam Nr.206 „Par Latvijas Republikas pārstāvjiem jauktajā komisijā”.

27. – 28.10.2018. Klaipēdā Lietuvā LNA delegācija piedalījās Latvijas arhīvistu biedrības organizētajā pieredzes apmaiņas pasākumā ar Klaipēdas Reģionālo valsts arhīvu.

11.11.2018. – 12.11.2018. Viļņā, Lietuvā LNA delegācija tikās ar Lietuvas Galvenā arhīvista biroja darbiniekiem, lai apspriestu aktuālos dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumus, iegūtu zināšanas par Lietuvas arhīvu uzraudzības, lietu nomenklatūru saskaņošanas un elektronisko dokumentu arhivēšanas risinājumiem.

18. – 21.11.2018. Mārburgā, Vācijā LNA piedalījās Herdera institūta un Mārburgas arhīvu skolas rīkotajā konferencē „SOS arhīvu lasītprasme Austrumeiropā? Kompetence un kvalifikācija darbā ar materiāliem vācu valodā Austrumeiropas arhīvos”.

29.11. – 01.12.2018. Belostokā, Polijā LNA kopā ar Latvijas delegācijas pārstāvjiem no Finanšu ministrijas, VAS „Valsts nekustamie īpašumi” un Kultūras ministrijas piedalījās sanāsmē ar Polijas arhīvu pārvaldi par arhīvu celtniecības projektiem Polijā un iepazinās ar jaunā Belostokas Valsts arhīva tehniskajiem risinājumiem.

05.12.2018. LNA darbinieki Viļņā, Lietuvā tikās ar Lietuvas Speciālo dokumentu valsts arhīva un Lietuvas Genocīda un pretestības izpētes centra darbiniekiem un dalījās pieredzē par Valsts drošības komitejas dokumentu publicēšanu, pieejamības nodrošināšanu un personas datu aizsardzību.

4. Sadarbība ar nevalstisko sektoru

Jau tradicionāli LNA veidojas cieša sadarbība ar Latvijas Arhīvistu biedrību, kas ir vienīgā profesionālā nevalstiskā arhīvistu organizācija Latvijā.

LNA iesaistīja biedrības pārstāvjus normatīvo aktu projektu izstrādē, organizēja tikšanās ar valsts un pašvaldību institūciju pārstāvjiem par dokumentu un arhīvu pārvaldības problēmām.

Sadarbībā ar biedrību realizēti arī vairāki VKKF atbalstīti projekti – izdots žurnāls „Latvijas Arhīvi” un organizēti Latvijas Valsts vēstures arhīva zinātniskie lasījumi.

Ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu veikta koka futerlogu restaurācija Latvijas Nacionālais Arhīva ēkai Skolas ielā 16.

LNA sniedza arī metodisko un praktisko palīdzību 40 nevalstiskajām organizācijām dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumos.

LVA jau tradicionāli sadarbojas ar latviešu trimdas organizācijām, lai nodrošinātu to dokumentu nonākšanu LNA un pēc iespējas pilnīgāku un daudzveidīgāku vēstures liecību saglabāšanu nākamajām paaudzēm.

5. Personāls

LNA 2018.gadā vidēji bija 419 amata vietas, faktiski vidējais nodarbināto skaits bija 424 no kuriem ierēdņi – 26% (112) un darbinieki – 74% (312). Vidējā mēnešalga 2018.gadā – 806.28 *euro*.

Vidējā mēnešalga: 2018.gadā – 806 *euro*, 2017.gadā – 726 *euro*, vidējais pieaugums 2018.gadā – 10%.

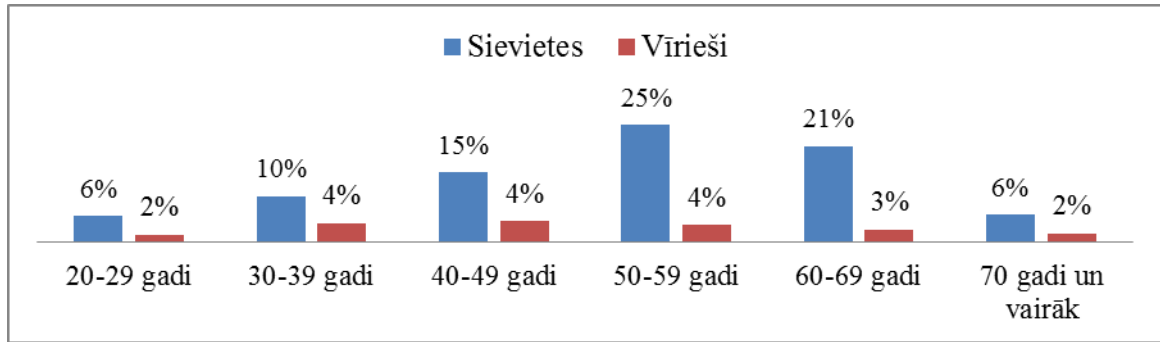
2018.gadā augstākā izglītība bija 72% (305) LNA nodarbināto. Ierēdņiem augstākā izglītība – 100% (112), bet darbiniekiem – 63% (193).

2018.gadā 8 LNA nodarbinātie bija absolvējuši augstāko izglītības iestādi, no tiem 4 ieguva maģistra grādu, 4 ieguva bakalaura grādu humanitārā un arhīvu zinātnē.

LNA 2018.gadā pieņemti – 24 nodarbinātie un atbrīvoti – 23 nodarbinātie. Nodarbināto mainīgais koeficients ir 11%.

LNA 2018.gadā uz vakantajām amatu vietām izsludināti 32 konkursi, pieteikušies 191 pretendents.

2018.gadā vidējais nodarbināto vecums – 51 gads. Lielākais nodarbināto skaits bija vecuma grupā no 40 līdz 69 gadiem – 72%.

6.att. Sadalījums pa vecuma un dzimuma grupām

Lai pilnveidotu zināšanas, kas nepieciešamas amata pienākumu izpildei, kā arī atbalstītu viņu profesionālo izaugsmi, kas nepieciešamas amata pienākumu izpildei 2018.gadā apmācībās piedalījās – 68% (291) LNA nodarbinātie, no tiem:

1.tabula

Semināri, kursi, apmācības	
Personu datu aizsardzība un tās aktualitātes	19 %
Efektīvs klientorientēts darbs valsts pārvaldes iestādēs klientu centrā	15 %
Maksājumu karšu pārbaudes un pieņemšanas noteikumus atbilstoši starptautisko maksājumu karšu organizāciju prasībām	12 %
Stresa un konfliktsituāciju risināšana darbā ar klientu	10 %
Tiesību normas, to piemērošana un interpretēšana	10 %
Arhīvistu profesionālas pilnveides kurss	8 %
Elektroniskie dokumenti: digitālā saglabāšana, datu analīze	5 %
LNA arhīva lasītavu darba pieredzes apmaiņas seminārs	4 %
Pārmaiņu vadības process un tā prakse, ieviešot e-pakalpojums	3 %
Citi: rakstiskā komunikācija, publiskais iepirkums, finanšu pārvaldība u.c.	13 %

Lai pilnveidotu zināšanas, kas nepieciešamas amata pienākumu izpildei, kā arī atbalstītu profesionālo izaugsmi, trīs vadītāji tika nosūtīti uz Valsts administrācijas skolas īstenojamā Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.3.4.2.0/15/I/001 "Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide labāka regulējuma izstrādē mazo un vidējo komersantu atbalsta jomā" praktisko konferenci "Vadītāju nākotnes izaicinājumi".

Saskaņā ar LNA nolikuma 3.20.apakšpunktu, lai nodrošinātu LNA darbinieku profesionālo tālākizglītību, atbalstītu viņu profesionālo izaugsmi LNA mērķu sasniegšanā un papildinātu zināšanas, kas nepieciešamas amata pienākumu izpildei, 5 darbinieki tika nosūtīti uz mācību semināru „Elektroniskie dokumenti: digitālā saglabāšana”, kas notiek Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātē, kā arī viens darbinieks tika nosūtīts uz Pirmo Baltijas Digitālo humanitāro zinātņu vasaras skolu, lai iepazītos ar jaunākajām tendencēm un rīkiem digitalizēto datu vizualizācijas pamatprincipiem, datu analīzi. Lai atbalstītu jauno darbinieku profesionālo izaugsmi un attīstītu kompetences, kas ļautu nepārtraukti pārskatīt un mainīt pierastos panākumu gūšanas veidus virzībā uz novitāti, izstrādāta mācību programma, kuru apguva 20 darbinieki.

Lai panāktu efektivitāti un ieviestu “nulle birokrātiju”, LNA vadība strādā pie pakalpojumu pilnveidošanas. 30 darbinieki apguva mācību pamatkursu „Efektīvs klientorientēts darbs valsts pārvaldes iestādes klientu centrā”, 16 darbinieki piedalījās “Frontline” interaktīvajā spēlē klientu apkalpošanas jomā, kurā uzsvars tika likts uz izcilu klientu apkalpošanas principu, kā arī prasmju un iemaņu praktisko treniņu klientu

apkalpošanā. 25 darbinieki papildināja savas zināšanas par tiesību normu daudzveidību, ārējiem un iekšējiem normatīvajiem aktiem, tiesību normu piemērošanas niansēm, tiesību normu interpretācijas pamatmetodēm, apmeklējot organizēto mācību kursu "Tiesību normas, to piemērošana un interpretēšana".

6. Finanšu resursi

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums *euro*

2.tabula

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (2017.g.faktiskā izpilde)	2018. gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	6 340 947	6947509	6971401
1.1.	dotācijas	5 747 080	6392374	6392028
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	592 652	663635	577873
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	0	0	0
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	0	0	0
1.5.	valsts budžeta transferti	1 215	1500	1500
2.	Izdevumi (kopā)	6 308 909	6980917	6975930
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	6 264 654	6891492	688570
2.1.1.	kārtējie izdevumi	6 264 654	6891492	688570
2.1.2.	procentu izdevumi	0	0	0
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	0	0	0
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	0	0	0
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	0	0	0
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	44 255	89425	89360

LNA piešķirtais finansējums tika izmantots noteikto prioritāšu un darbības rezultātu sasniegšanai, kā arī neatliekamo arhīva ikdienas darbu veikšanai.

7. LNA darbības prioritātes 2019.gadam:

1. Nodrošināt NDM pieejamību digitālajā vidē, veidojot tiešsaistē pieejamu uzziņu sistēmu un virtuālo lasītavu;
2. Pilnveidot arhīva sadarbību ar institūcijām elektroniskajā vidē un nodrošināt elektronisko dokumentu pieņemšanu valsts glabāšanā
3. Piedalīties ERAF projekta "Kultūras mantojuma satura digitalizācija" īstenošanā;
4. Pilnveidot klientu apkalpošanas procedūras;
5. Popularizēt arhīva vērtības LNA simtgades gadā.

Direktore

M.Sprūdža

Vera Guzanova 27085067
e-pasts: vera.guzanova@arhivi.gov.lv
8 878